

ความเห็นของคณะรัฐมนตรีและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง
ต่อข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
ในรายงานผลการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย ปี ๒๕๖๔

หน่วยงานของรัฐมีความเห็นต่อข้อเสนอแนะของ กสม. ในรายงานฯ จำนวน ๔๒ ข้อ (ข้อเสนอแนะที่ยังไม่ได้รับความเห็นมีจำนวน ๓๘ ข้อ)

ประเด็นสิทธิ	ประเด็น/ข้อเสนอแนะของ กสม.	ความเห็นต่อข้อเสนอแนะ	หน่วยงานของรัฐ
การประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในสถานการณ์เฉพาะ			
สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด ๑๙	๑. รัฐบาลและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องควรพึงระมัดระวังการใช้อำนาจที่เป็นการกระทบสิทธิและเสรีภาพของประชาชนโดยควรเป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการป้องกันและควบคุมโรคอย่างเคร่งครัด	ยังไม่ได้รับความเห็น/ข้อเสนอแนะจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	
	๒. รัฐบาล ควรมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เพิ่มมาตรการและกำหนดแนวทางในการดูแลกลุ่มเปราะบางที่อาจมีอุปสรรคในการเข้าถึงการคัดกรอง การตรวจรักษาและการได้รับวัคซีนป้องกันโรคโควิด ๑๙ รวมทั้งการเข้าถึงมาตรการช่วยเหลือเยียวยาอย่างรวดเร็ว ทัวถึงและเสมอภาคเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสมในสถานการณ์การแพร่ระบาด	ไม่ขัดข้องต่อรายงานในภาพรวม	กระทรวงแรงงาน
		ไม่ขัดข้องตามข้อเสนอแนะของรายงานฯ	กระทรวงสาธารณสุข
	๓. รัฐบาล โดยกระทรวงสาธารณสุข ควรมีการสื่อสารกับประชาชนเกี่ยวกับวัคซีนโควิด ๑๙ เพื่อสร้างความรู้เข้าใจและให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นในวัคซีนโควิด ๑๙ รวมถึงหน่วยงานในระดับพื้นที่ควรเร่งสำรวจประชาชนในพื้นที่ที่ยังไม่ได้ฉีดวัคซีนโควิด ๑๙ เพื่อดำเนินการให้ประชาชนสามารถเข้าถึงวัคซีนโควิด ๑๙ ได้อย่างสะดวก โดยเฉพาะในบางกลุ่มที่อาจจะตกหล่น เช่น กลุ่มผู้ป่วยติดเตียง ผู้สูงอายุ ผู้อยู่ใน	ไม่ขัดข้องตามข้อเสนอแนะของรายงานฯ	กระทรวงสาธารณสุข

ประเด็นสิทธิ	ประเด็น/ข้อเสนอแนะของ กสม.	ความเห็นต่อข้อเสนอแนะ	หน่วยงานของรัฐ
	พื้นที่ห่างไกล กลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มผู้มีปัญหาสถานะและสิทธิ หญิงตั้งครรภ์ คนพิการ คนไร้บ้าน แรงงานข้ามชาติ เป็นต้น		
		<p>สำนักงาน กสทช. ได้มีการดำเนินการ อันเป็นการสนับสนุนและคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของประชาชนในช่วงสถานการณ์ แพร่ระบาดของโรคโควิด - ๑๙ ดังนี้</p> <p>๑) การส่งเสริมสนับสนุนสิทธิเสรีภาพในการศึกษาและเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน โดยการอนุญาตให้กระทรวงศึกษาธิการ ทดลองส่งสัญญาณโทรทัศน์ภาคพื้นดิน ในระบบดิจิทัล จำนวน ๑๒ ช่องรายการ เพื่อให้นักเรียนระดับอนุบาล - มัธยมศึกษา ปีที่ ๓ สามารถเข้าถึงการเรียนการสอน ได้ตามปกติและปลอดภัยในสถานการณ์ การแพร่ระบาดของโรคโควิด - ๑๙ รวมทั้ง อนุญาตให้องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพ สาธารณะแห่งประเทศไทย ทดลองส่ง สัญญาณโทรทัศน์ภาคพื้นดินในระบบดิจิทัล จำนวน ๑ ช่องรายการ เพื่อเป็นพื้นที่ แห่งการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม สำหรับเด็ก เยาวชน ครูอาจารย์ พ่อแม่ และครอบครัว</p>	สำนักงาน กสทช.

ประเด็นสิทธิ	ประเด็น/ข้อเสนอแนะของ กสม.	ความเห็นต่อข้อเสนอแนะ	หน่วยงานของรัฐ
		<p>๒) การป้องกันการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เป็นเท็จ คลาดเคลื่อน หรือก่อให้เกิดความเข้าใจผิด (Fake News) เกี่ยวกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด - ๑๙ ซึ่งมีผลต่อการควบคุมหรือแก้ไขสถานการณ์ดังกล่าวให้คลี่คลาย โดยสำนักงาน กสทช. ได้ร่วมกับกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมในการเร่งรัดแก้ไขปัญหาระยะสั้น ด้วยการความร่วมมือกับผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย และผู้ให้บริการ international Internet Gateway (IIG) ซึ่งมีแนวทางร่วมกันในการส่งหนังสือไปยังแพลตฟอร์ม (Platform) ต่าง ๆ ให้แก้ไขหรือนำข้อมูลที่ เป็นเท็จออกจากแพลตฟอร์ม เพื่อสกัดกั้นการเผยแพร่ข้อมูลที่เป็นเท็จไปยังประชาชน</p>	
<p>สถานการณ์ที่เกี่ยวกับการใช้เสรีภาพในการชุมนุม ปี ๒๕๖๔</p>	<p>๑. รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรอำนวยความสะดวกให้ประชาชนได้ใช้เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบตามสมควร รวมทั้งให้การคุ้มครองแก่ผู้ชุมนุม เจ้าหน้าที่ด้านการสาธารณสุข สื่อมวลชน และประชาชนทั่วไป เพื่อประกันการใช้เสรีภาพขั้นพื้นฐานตามที่รัฐธรรมนูญและกติกา ICCPR ให้การรับรองไว้ ซึ่งภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด ๑๙ มีผู้ใช้เสรีภาพในการชุมนุมบางกลุ่มมีการจัดกิจกรรมที่ตระหนักถึงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคดังกล่าวโดยมีการจัดกิจกรรมที่เป็นไปตามมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด ๑๙ รัฐบาลควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีพื้นที่สะท้อนปัญหาต่าง ๆ นอกจากนี้ รัฐบาลและรัฐสภาควร</p>	<p>ด้านการชุมนุมเรียกร้องทางการเมือง ได้ให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อกรณีสถานการณ์ชุมนุมทางการเมือง โดยเน้นย้ำให้ใช้ความระมัดระวังการปฏิบัติหน้าที่และบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดด้วยความเป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ การดำเนินการควบคุมฝูงชนต้องมุ่งเน้นอำนวยความสะดวกในการชุมนุมให้เป็นไป</p>	<p>สำนักงาน สภาความมั่นคง แห่งชาติ</p>

ประเด็นสิทธิ	ประเด็น/ข้อเสนอแนะของ กสม.	ความเห็นต่อข้อเสนอแนะ	หน่วยงานของรัฐ
	หาช่องทางหรือมีเวทีในการปรึกษาหารือเพื่อแก้ไขปัญหาพร้อมกันอย่างจริงจังและให้หลักประกันว่า ข้อเสนอของผู้นิยมทุกฝ่ายจะได้รับการพิจารณาโดยไม่มี การเลือกปฏิบัติ	อย่างสงบสันติ คำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชน และสอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศ	
	๒. รัฐบาลและสำนักงานตำรวจแห่งชาติต้องกำชับเจ้าหน้าที่ที่ดูแลการชุมนุมให้ปฏิบัติตามกฎหมายโดยสอดคล้องกับมาตรฐานสากล และควรหลีกเลี่ยงการใช้กำลัง ต่อการชุมนุมที่สงบและปราศจากอาวุธ แม้ว่าจะมีบุคคลบางส่วนที่อาจก่อ ความวุ่นวายในระหว่างการชุมนุม หากมีความจำเป็นที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ที่ต้อง ใช้มาตรการต่าง ๆ เพื่อยุติเหตุการณ์ที่มีความรุนแรงหรือการละเมิด กฎหมายมาตรการดังกล่าวจะต้องสอดคล้องกับความจำเป็นและความได้สัดส่วน ตามมาตรฐานสิทธิมนุษยชนสากลอย่างเคร่งครัด รวมถึงการบังคับใช้กฎหมายเพื่อ ดำเนินคดีต่อผู้ชุมนุมควรพิจารณาให้ได้สัดส่วนกับสถานการณ์และมาตรการเพื่อ ป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด ๑๙ มากกว่าการปิดกั้นการใช้เสรีภาพของ ประชาชน	ยังไม่ได้ได้รับความเห็น/ข้อเสนอแนะจาก หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	
	๓. รัฐบาลควรกำชับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในการควบคุมดูแลการชุมนุมต่อเด็กและ เยาวชนให้สอดคล้องกับหลักการที่กำหนดไว้ในอนุสัญญา CRC และ พ.ร.บ. ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ อย่างเคร่งครัด	ยังไม่ได้ได้รับความเห็น/ข้อเสนอแนะจาก หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	
	๔. รัฐบาลต้องหลีกเลี่ยงการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินตาม พ.ร.ก. บริหารราชการ ในสถานการณ์ พ.ศ. ๒๕๔๘ เนื่องจากวัตถุประสงค์ของการใช้พระราชกำหนดดังกล่าว เป็นไปเพื่อป้องกันภัยร้ายแรงที่กระทบต่อความมั่นคง ไม่อาจนำไปใช้ในการชุมนุม ทางการเมืองในลักษณะทั่วไปได้	การประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินตาม พระราชกำหนดการบริหารราชการใน สถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ที่ผ่านมา ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของ โรคโควิด-๑๙ มีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุม การแพร่ระบาดของโรค อย่างไรก็ตามก็ ควรพิจารณาการบังคับใช้กฎหมาย	สำนักงาน สภาความมั่นคง แห่งชาติ

ประเด็นสิทธิ	ประเด็น/ข้อเสนอแนะของ กสม.	ความเห็นต่อข้อเสนอแนะ	หน่วยงานของรัฐ
		ต่อผู้จัดการชุมนุม ผู้ชุมนุม ระหว่างการชุมนุม และที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุมให้สอดคล้อง ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญโดยบังคับใช้ กฎหมายเฉพาะว่าด้วยการชุมนุมสาธารณะ เป็นหลัก	
	๕. กระทรวงยุติธรรม โดยสำนักงานกิจการยุติธรรม ต้องเร่งรัดการจัดทำกฎหมายหรือระเบียบกลางที่กำหนดเงื่อนไขและวิธีการในการช่วยเหลือเยียวยาที่ครอบคลุมทุกกรณี เพื่อเป็นแนวปฏิบัติหรือมาตรฐานกลาง ซึ่งครอบคลุมถึงการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ จากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง	กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ได้รับคำขอรับค่าตอบแทนผู้เสียหาย ซึ่งเป็นทั้งประชาชนทั่วไป สื่อมวลชน และเจ้าหน้าที่รัฐ รวมจำนวน ๑๙ ราย ได้รับการพิจารณาจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหาย ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลย ในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม จำนวน ๑๗ ราย เป็นเงิน ๔๙๐,๑๕๗.๗๕ บาท ยกคำขอ ๑ ราย และอยู่ระหว่าง แสวงหาข้อเท็จจริงเพิ่มเติม ๑ ราย รวมทั้ง ได้ลงพื้นที่รับเรื่องราวร้องทุกข์ โดยมี ประชาชนที่ได้รับผลกระทบยื่นคำร้องทุกข์ จำนวน ๒๕ ราย และได้ประสานไปยัง กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กองบริหารจัดการทรัพยากรดินแดน และการเคหะแห่งชาติ ดำเนินการช่วยเหลือ ในส่วนที่เกี่ยวข้องแล้ว	กระทรวงยุติธรรม
สรุป บทการประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในสถานการณ์เฉพาะ มีหน่วยงานตอบกลับ ๕ หน่วยงาน ยังไม่ได้รับการตอบกลับ ๓ หน่วยงาน			

ประเด็นสิทธิ	ประเด็น/ข้อเสนอแนะของ กสม.	ความเห็นต่อข้อเสนอแนะ	หน่วยงานของรัฐ
การประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง			
สิทธิในกระบวนการยุติธรรม	<p>๑. รัฐบาลโดยกระทรวงยุติธรรม ควรดำเนินการทบทวนหลักเกณฑ์ที่ยังอาจมีข้อจำกัดในการเป็นผู้มีสิทธิหรือเงื่อนไขในการได้รับการช่วยเหลือ รวมทั้งพิจารณาเพิ่มช่องทางการเข้าถึงให้แก่ประชาชนในการยื่นเรื่อง และประสิทธิภาพในการขอรับความช่วยเหลือ พ.ร.บ. ค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ และ พ.ร.บ. กองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๘ อาทิ การปรับปรุงองค์ประกอบของคณะกรรมการให้ความช่วยเหลือประจำจังหวัด ให้มีความสมดุลระหว่างตัวแทนภาครัฐและภาคเอกชนมากขึ้น การจัดทำมาตรฐานสำหรับงานล่ามในกระบวนการยุติธรรม เพื่อให้ผู้ต้องหาตลอดทั้งกระบวนการยุติธรรม ตั้งแต่ชั้นจับกุมและชั้นสอบสวนของตำรวจไปจนถึงชั้นพิพากษาของศาล สามารถใช้บริการล่ามแปลภาษาได้ ซึ่งรวมถึงล่ามสำหรับผู้พิการในการรับรู้ เช่น ล่ามภาษามือสำหรับผู้พิการทางการได้ยิน เป็นต้น</p>	<p>๑) กระทรวงยุติธรรม ขอเรียนว่าการยื่นคำขอรับค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ มีสถิติคำขอยุติที่ ๑๐,๗๖๗ คำขอ ขณะที่ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ อยู่ที่ ๑๐,๘๐๘ คำขอ เท่ากับว่าสถิติคำขอในปี พ.ศ. ๒๕๖๔ มากกว่าปี พ.ศ. ๒๕๖๓ สำหรับสถิติการช่วยเหลือประชาชนภายใต้พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๘ พบว่าเมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนการอนุมัติช่วยเหลือประชาชน ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๖๓ และปี พ.ศ. ๒๕๖๔ พบว่าในปี ๒๕๖๓ มีสัดส่วนการรับคำร้องและการอนุมัติช่วยเหลือ คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๓ สำหรับปี ๒๕๖๔ มีสัดส่วนการรับคำร้องและการอนุมัติช่วยเหลือ คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๓ ซึ่งมากกว่าปี ๒๕๖๓</p> <p>๒) เพื่อลดอุปสรรคการเข้าถึงสิทธิในกระบวนการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรมได้มีความพยายามพัฒนาการช่วยเหลือให้ประชาชนให้เข้าถึงความยุติธรรมได้รวดเร็ว อาทิ การเพิ่มช่องทางการยื่นคำขอผ่านทาง</p>	กระทรวงยุติธรรม

ประเด็นสิทธิ	ประเด็น/ข้อเสนอแนะของ กสม.	ความเห็นต่อข้อเสนอแนะ	หน่วยงานของรัฐ
		<p>ไปรษณีย์ โทรสาร หรือสื่อทางอิเล็กทรอนิกส์ การลงพื้นที่เชิงรุกแจ้งสิทธิแก่ประชาชน การเข้าพบผู้บริหารสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และพนักงานสอบสวนทุกสถานี ตำรวจนครบาล เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ ซักซ้อมความเข้าใจในการแจ้งสิทธิ และรับคำขอให้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ สำนักงานกองทุนยุติธรรมอยู่ระหว่าง การเตรียมการในการปฏิรูปกระบวนการ ตรากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการ ในภารกิจของกองทุนยุติธรรมเพื่อไม่ให้ เกิดความเดือดร้อนและสร้างภาระแก่ ประชาชนเกินความจำเป็น ตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำ ร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของ กฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ โดยดำเนินการร่วมกับ กองกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวง ยุติธรรม รวมทั้งในคราวการประชุม คณะกรรมการกองทุนยุติธรรมครั้งที่ ๓/๒๕๖๕ เมื่อวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๖๕ คณะกรรมการกองทุนยุติธรรมได้มีมติ เห็นชอบการปรับปรุงองค์ประกอบใน คณะอนุกรรมการให้ความช่วยเหลือประจำ จังหวัด โดยให้มีผู้แทนองค์กรภาค</p>	

ประเด็นสิทธิ	ประเด็น/ข้อเสนอแนะของ กสม.	ความเห็นต่อข้อเสนอแนะ	หน่วยงานของรัฐ
		<p>ประชาสังคมหรือผู้แทนเครือข่าย อนุกรรมการยุติธรรมชุมชนที่ยุติธรรมจังหวัด คัดเลือกเป็นอนุกรรมการ ๑ คน นอกจากนี้ ยังได้พิจารณาแนวทางในการสนับสนุน ค่าใช้จ่ายในกระบวนการไกล่เกลี่ยระงับ ข้อพิพาท การประนอมหนี้ และการบังคับ ตามข้อตกลงระงับข้อพิพาท โดยอยู่ระหว่าง ศึกษาข้อกำหนด ระเบียบ อำนาจ หน้าที่ ให้ชัดเจน เพื่อรองรับการดำเนินการใน อนาคต</p> <p>๓) สำหรับการจัดทำมาตรฐานสำหรับงาน ล่ามในกระบวนการยุติธรรม กระทรวง ยุติธรรมโดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ได้จัดอบรมและขึ้นทะเบียนบุคลากรล่ามใน กระบวนการยุติธรรม จำนวนทั้งสิ้น ๔๑๕ ราย และได้จัดส่งบัญชีรายชื่อดังกล่าว ไปยังหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งที่ผ่านมา กรมส่งเสริมและ พัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ได้แจ้งความ ประสงค์ขอใช้หลักสูตรล่ามในกระบวนการ ยุติธรรมของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ เพื่อใช้ฝึกอบรมให้กับบุคลากรล่ามภาษามือ สำหรับการช่วยเหลือผู้พิการทางการได้ยิน</p>	

ประเด็นสิทธิ	ประเด็น/ข้อเสนอแนะของ กสม.	ความเห็นต่อข้อเสนอแนะ	หน่วยงานของรัฐ
		ซึ่งมีการจัดฝึกอบรมภายในเดือนเมษายน ๒๕๖๕ ด้วย	
	๒. รัฐบาลโดยกระทรวงยุติธรรม ควรพิจารณาศึกษาความเป็นไปได้ในการนำมาตราการอื่นแทนการนำโทษจำคุกมาใช้ในคดีอาญาตามความเหมาะสม โดยเฉพาะในช่วงก่อนพิจารณาคดี เพื่อลดจำนวนการนำเข้า ผู้ถูกกักขังระหว่างการสอบสวนและผู้ต้องขังที่ถูกพิพากษาคดีถึงที่สุดโดยไม่จำเป็น และให้สอดคล้องกับกติกา ICCPR	ยังไม่ได้รับความเห็น/ข้อเสนอแนะจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	
	๓. รัฐบาลโดยกระทรวงยุติธรรม ควรใช้กลไกของคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช.) ในการช่วยติดตามและพัฒนาระบบเทคโนโลยี รวมถึงฐานข้อมูลสำหรับการอำนวยความสะดวกยุติธรรม และในส่วนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ควรกำชับให้พนักงานสอบสวนแต่ละพื้นที่รายงานและติดตามความคืบหน้าของคดีให้ผู้บังคับบัญชารับทราบเป็นระยะ โดยเฉพาะในส่วนที่พนักงานสอบสวนได้ทำการอายัดตัวผู้ต้องหาหรือผู้ต้องขังในเรือนจำ ต้องกำชับให้เร่งรัดการสอบสวนในคดีอื่นที่ยังดำเนินการไม่แล้วเสร็จโดยเร็วและเป็นธรรมแก่ผู้ต้องหาหรือผู้ต้องขัง และกำชับให้ปฏิบัติตามคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลงวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๖ อย่างเคร่งครัด	กระทรวงยุติธรรม โดยสำนักกิจการยุติธรรม ได้จัดตั้งและพัฒนาศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกระบวนการยุติธรรม (Data Exchange Center: DXC) เพื่อส่งเสริมให้การเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ระหว่างกันได้ ซึ่งปัจจุบันสามารถเชื่อมต่อข้อมูลหน่วยงานกระบวนการยุติธรรมได้ อาทิ ข้อมูลสารบบคดี ของสำนักงานอัยการสูงสุด ข้อมูลจากบริการข้อมูล Linkage Center กระทรวงมหาดไทย พร้อมกับได้ลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ในการเชื่อมบริการข้อมูลด้านกระบวนการยุติธรรมและด้านบริการประชาชนด้วยข้อมูลจากสำนักงานศาลยุติธรรมและจัดทำโครงการเชื่อมโยงข้อมูลสำคัญแบบเฉพาะเจาะจง กับหน่วยงาน	กระทรวงยุติธรรม

ประเด็นสิทธิ	ประเด็น/ข้อเสนอแนะของ กสม.	ความเห็นต่อข้อเสนอแนะ	หน่วยงานของรัฐ
		<p>ในกระทรวงยุติธรรม และในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ มีแผนเชื่อมโยงข้อมูลกับ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้แก่ ข้อมูลคดีจากระบบ CRIMES ข้อมูลประวัติอาชญากร กองทะเบียนประวัติอาชญากร และข้อมูลการเดินทางเข้าออกประเทศจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เมื่อสามารถเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ ได้แล้ว ในระยะ ๕ ปี ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐ ศูนย์ DXC มีเป้าหมายในการพัฒนาระบบเพื่อการติดตามสถานะคดีอาญาในระดับเจ้าหน้าที่ภาครัฐ และบริการประชาชน โดยจะสามารถทราบสถานะคดีของตนเอง เพื่อให้การดำเนินการสอดคล้องตามนโยบายของรัฐบาลในการเชื่อมต่อและแลกเปลี่ยนข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐที่ใช้ข้อมูลได้อย่างสมบูรณ์ ครบถ้วน และสนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่และอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนได้อย่างแท้จริง</p>	
	<p>๔. รัฐบาลโดยกระทรวงยุติธรรม ควรพิจารณาปรับปรุงสภาพเรือนจำให้สอดคล้องกับข้อกำหนดขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง หรือข้อกำหนดแมนเดลา (United Nations Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners - Mandela Rules) และข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อ</p>	<p>๑) สำหรับความก้าวหน้า กรมราชทัณฑ์ได้ขอพระราชทานอภัยโทษให้กับผู้ต้องขังประพฤติดีขอหาไม่ร้ายแรงและการใช้การพักการลงโทษ ส่งผลให้จำนวนผู้ต้องราชทัณฑ์จาก</p>	<p>กระทรวงยุติธรรม</p>

ประเด็นสิทธิ	ประเด็น/ข้อเสนอแนะของ กสม.	ความเห็นต่อข้อเสนอแนะ	หน่วยงานของรัฐ
	<p>ผู้ต้องขังหญิงและมาตรการที่มีใช้การคุมขังสำหรับผู้กระทำผิดหญิง หรือข้อกำหนดกรุงเทพ (Bangkok Rules) ทั้งการจัดหาอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ต้องขังในเรือนจำ และการจัดสถานที่อยู่อาศัยให้เหมาะสม สอดคล้องกับปริมาณผู้ต้องขัง รวมไปถึงการแยกวิธีการปฏิบัติที่ชัดเจนระหว่างผู้ต้องหาที่ถูกกักขังระหว่างการสอบสวนและผู้ต้องโทษที่ได้รับคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว</p>	<p>เดิม จำนวน ๓๐๗,๙๑๐ ราย ลดลงเหลือ ๒๖๔,๓๒๕ ราย</p> <p>๒) กระทรวงยุติธรรมมีการกำหนดแนวทางการลดความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำในระยะยาว โดยกรมคุมประพฤติได้นำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (EM) มาสนับสนุนมาตรการคุมประพฤติให้มีประสิทธิภาพและเป็นมาตรการทางเลือกแทนการจำคุก และเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ปัญหาความแออัดในเรือนจำ โดยปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ มีผู้ที่ได้รับการพักการลงโทษและลดวันต้องโทษจำคุกที่ได้รับการปล่อยตัวคุมความประพฤติและติดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (EM) ประมาณ ๔๐,๐๐๐ ราย นอกจากนี้ ได้มีการดำเนินงานตามกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามพระราชบัญญัติไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. ๒๕๖๒ โดยปัจจุบันสามารถจัดตั้งศูนย์ไกล่เกลี่ยภาครัฐแล้ว ๘๒ ศูนย์ ศูนย์ไกล่เกลี่ยภาคประชาชน ๗๕๘ ศูนย์ รวม ๘๔๐ ศูนย์ รวมทั้งได้อบรมประชาชนให้เป็นผู้ไกล่เกลี่ยขึ้นทะเบียนแล้ว ๖,๐๕๕ ราย</p>	

ประเด็นสิทธิ	ประเด็น/ข้อเสนอแนะของ กสม.	ความเห็นต่อข้อเสนอแนะ	หน่วยงานของรัฐ
		<p>โดยสามารถใกล้เคียงและลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาล ทั้งทางแพ่งและอาญารวม ๓,๔๕๘ คดี</p>	
	<p>๕. รัฐบาลโดยกระทรวงยุติธรรม ควรศึกษาและพิจารณาปรับใช้กลไกการพักการลงโทษกรณีมีเหตุพิเศษและการสร้างงานสร้างอาชีพให้กับเรือนจำและทัณฑสถานทุกแห่ง เพื่อขยายโอกาสให้ผู้ต้องขังในพื้นที่อื่นได้รับการฝึกทักษะอาชีพหรือการทำงานในด้านต่าง ๆ เมื่อได้รับการปล่อยตัวจะช่วยให้ประกอบอาชีพและมีรายได้รวมทั้งลดโอกาสในการกระทำผิดซ้ำ นอกจากนี้ ควรมอบหมายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีการศึกษาปรับปรุงแก้ไขระเบียบประวัติอาชญากร และประเมินผู้ที่จะได้รับการปล่อยตัว โดยจำแนกตามคดี พฤติการณ์แห่งคดี หรือการผ่านหลักสูตรการสร้างอาชีพให้สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมภายนอกได้</p>	<p>กระทรวงยุติธรรม โดยสำนักงานกิจการยุติธรรม ได้มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติประวัติอาชญากรรม พ.ศ. เพื่อเป็นกฎหมายกลางในการให้โอกาสผู้พ้นโทษสามารถกลับมาใช้ชีวิตอย่างเป็นปกติสุขในสังคม โดยให้สามารถเข้าถึงแหล่งงานหรือสถานประกอบการ ที่ตรงกับความรู้ความสามารถของตนภายหลังการพ้นโทษมาแล้วได้เพื่อเป็นการลดโอกาสการกระทำผิดซ้ำ โดยร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวได้เข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช.) และคณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้ ตามลำดับ และปัจจุบันได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามข้อสังเกตของกพยช. และอนุกรรมการฯ พร้อมทั้งได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นเพิ่มเติมผ่านเว็บไซต์สำนักงานกิจการยุติธรรม ระหว่างวันที่ ๑๑-๓๐ เมษายน ๒๕๖๕ โดยเมื่อร่างพระราชบัญญัติฯ ดังกล่าวได้รับความเห็นชอบ ก็จะได้นำเข้าสู่การพิจารณาของ</p>	<p>กระทรวงยุติธรรม</p>

ประเด็นสิทธิ	ประเด็น/ข้อเสนอแนะของ กสม.	ความเห็นต่อข้อเสนอแนะ	หน่วยงานของรัฐ
		คณะกรรมการพิจารณาร่างกฎหมายของกระทรวงยุติธรรมและดำเนินการตามขั้นตอนต่อไป	
		สำนักอัยการสูงสุดมีข้อสังเกตว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติยังมิได้มีข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินคดีอาญาที่ล่าช้าของพนักงานสอบสวนแต่อย่างใด โดยสำนักอัยการสูงสุดเห็นว่า ปัญหาดังกล่าวสามารถแก้ไขได้โดยการจัดพนักงานสอบสวนให้เพียงพอกับปริมาณคดี และเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกในกระบวนการยุติธรรมให้อำนาจสิทธิในกระบวนการยุติธรรมกับผู้เสียหายและผู้ต้องหาในคดีอาญาควรให้พนักงานอัยการเข้าร่วมการสอบสวนคดีอาญาเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล	สำนักอัยการสูงสุด
การกระทำ ทรมาน และการ บังคับให้สูญหาย	๑. การพิจารณาร่าง พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. รัฐสภาควรพิจารณาโดยคำนึงถึงความสอดคล้องตามอนุสัญญา CAT และอนุสัญญา CPED ให้ครบถ้วน เพื่อให้กฎหมายสามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาการทรมานและการทำให้บุคคลสูญหายได้อย่างมีประสิทธิภาพ และรัฐบาลควรมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ให้ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีอนุสัญญา CPED ตามที่ได้ลงนามไว้ ตลอดจนการพิจารณาให้สัตยาบันต่อพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (OP-CAT) เพื่อการป้องกัน	๑) ที่ผ่านมา กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพได้จัดการประชุมคณะอนุกรรมการประสานการดำเนินงานตามพันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๑/๒๕๖๔ เมื่อวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๔ เพื่อพิจารณาความพร้อมในการเข้าเป็นภาคีพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการปฏิบัติหรือการ	กระทรวงยุติธรรม

ประเด็นสิทธิ	ประเด็น/ข้อเสนอแนะของ กสม.	ความเห็นต่อข้อเสนอแนะ	หน่วยงานของรัฐ
	<p>การกระทำทรมาน และการจัดตั้งกลไกป้องกันการทรมานระดับชาติ (National Preventive Mechanism : NPM) ที่เป็นหน่วยงานอิสระในการตรวจเยี่ยมสถานที่ที่มีการคุมขัง/ควบคุมตัว</p>	<p>ลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี ซึ่งที่ประชุมมีมติว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสร้างความตระหนักรู้ในพิธีสารฯ ดังกล่าวอย่างต่อเนื่องเพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าเป็นภาคีพิธีสารดังกล่าวในอนาคต</p> <p>๒) ตามที่อัยการสูงสุดได้มีคำสั่งให้กรมสอบสวนคดีพิเศษดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติม กรณีนายพอลละจี รักจงเจริญ เพิ่มเติม เมื่อกันยายน ๒๕๖๔ นั้น คณะพนักงานสอบสวน กรมสอบสวนคดีพิเศษ ได้ดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมตามคำสั่งอัยการสูงสุด เสร็จสิ้นเรียบร้อยแล้ว และได้ส่งผลการสอบสวนเพิ่มเติมกลับไปยังสำนักงานอัยการสูงสุดแล้ว ขณะนี้สำนวนคดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของสำนักงานอัยการสูงสุด</p> <p>๓) กรณีของผู้ที่ถูกบังคับให้สูญหายในต่างประเทศ คณะอนุกรรมการการติดตามและตรวจสอบกรณีถูกกระทำทรมานและถูกบังคับให้หายสาบสูญ ได้มีการบันทึกถ้อยคำญาติและบุคคลใกล้ชิด รวมทั้งตรวจสอบข้อมูลไปยังหน่วยงานราชการต่าง ๆ</p>	

ประเด็นสิทธิ	ประเด็น/ข้อเสนอแนะของ กสม.	ความเห็นต่อข้อเสนอแนะ	หน่วยงานของรัฐ
		ที่เกี่ยวข้อง จนถึงปัจจุบันยังไม่พบหรือทราบชะตากรรมของบุคคลที่สูญหาย อย่างไรก็ตาม ญาติยังคงมีการประสานงานกับกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ และกระทรวงการต่างประเทศมาโดยตลอด	
	๒. รัฐบาลควรพิจารณาทบทวนและยกเลิกการบังคับใช้กฎหมายหรือคำสั่งบางฉบับที่ให้อำนาจพิเศษแก่เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายในการจับกุมและควบคุมตัวบุคคลที่ต้องสงสัยว่ากระทำความผิด และใช้กฎหมายปกติคือประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแทน เพื่อหลีกเลี่ยงกรณีที่น่าสับสนเสี่ยงให้เกิดการปฏิบัติที่กระทบต่อสิทธิมนุษยชน หรือหากมีความจำเป็นต้องใช้กฎหมายในลักษณะดังกล่าว ควรมีการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติในบางมาตราของกฎหมายเหล่านั้น ให้มีความสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนและพันธกรณีระหว่างประเทศที่ไทยเป็นภาคี	ยังไม่ได้รับความเห็น/ข้อเสนอแนะจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	
	๓. รัฐบาลควรมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดอบรมเจ้าหน้าที่อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ตระหนักถึงความสำคัญของการป้องกันการทรมานและการกระทำที่บุคคลสูญหาย โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานโดยมีกฎหมายอื่นที่ให้อำนาจพิเศษเพิ่มเติมจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เช่น เจ้าหน้าที่ชุดปราบปรามยาเสพติด และเจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นต้น รวมทั้งควรมีระบบกำกับดูแลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ให้อยู่ในขอบเขตของกฎหมายและเคารพสิทธิและเสรีภาพของประชาชนอย่างเคร่งครัด ในกรณีที่เกิดเหตุการณ์การกระทำที่อาจเข้าข่ายการทรมานหรือการกระทำอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี ต้องมีการสอบสวนเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงโดยเร็ว โดยปราศจากความลำเอียง	กระทรวงกลาโหมมีการอบรมให้ความรู้แก่กำลังพลและเข้าร่วมกิจกรรมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ กสม.	กระทรวงกลาโหม

ประเด็นสิทธิ	ประเด็น/ข้อเสนอแนะของ กสม.	ความเห็นต่อข้อเสนอแนะ	หน่วยงานของรัฐ
		<p>สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติได้ทบทวนความจำเป็นในการใช้กฎหมายความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มาอย่างต่อเนื่องและปรับลดการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ (ปัจจุบันปรับลดพื้นที่มาหมดแล้ว ๘ อำเภอ ซึ่งรวมอำเภอที่ปรับลดมาแล้วเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๓) ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการปรับลดพื้นที่การประกาศใช้พระราชกำหนดฯ พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐ นอกจากนี้ สำนักงานฯ ได้ขับเคลื่อนงานภายใต้ (ร่าง) นโยบายการบริหารและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๖๔-๒๕๖๖ ซึ่งเป็นไปตามกรอบทิศทางหลักตามพระราชบัญญัติการบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๕๓ โดยให้ความสำคัญกับการลดเงื่อนไขความหวาดระแวงและฟื้นคืนความเชื่อมั่นของประชาชน ผ่านการเพิ่มประสิทธิภาพการอำนวยความสะดวก กระบวนการยุติธรรมและการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบอย่างครอบคลุมทั่วถึงอย่างต่อเนื่อง</p>	<p>สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ</p>

ประเด็นสิทธิ	ประเด็น/ข้อเสนอแนะของ กสม.	ความเห็นต่อข้อเสนอแนะ	หน่วยงานของรัฐ
	๔. รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพึงดำเนินการให้ความช่วยเหลือหรืออำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ แก่ผู้ถูกรุ้กระทำทรมานและครอบครัวของบุคคลที่ถูกกระทำให้สูญหาย ทั้งในการติดตามเพื่อทราบชะตากรรมของผู้สูญหาย ความคืบหน้าของการสอบสวน ตลอดจนการเยียวยาทางด้านจิตใจแก่ญาติและครอบครัวของผู้เสียหายอย่างเหมาะสม	ยังไม่ได้รับความเห็น/ข้อเสนอแนะจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	
นักปกป้องสิทธิมนุษยชน	๑. รัฐสภา ควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาร่าง พ.ร.บ. คຸ້มครองพยานในคดีอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ร่าง พ.ร.บ. ค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่ผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญา พ.ศ. และร่าง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ให้มีผลบังคับใช้โดยเร็ว รวมทั้งการพิจารณากำหนดนิยามคำว่า “นักปกป้องสิทธิมนุษยชน” ไว้ในกฎหมายให้มีความชัดเจนและครอบคลุมอย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องและเพื่อประโยชน์ในการให้ความช่วยเหลือและคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน	กระทรวงกลาโหมโดยคณะกรรมการคุ้มครองพยานได้ดำเนินการมอบหมายให้กำลังพลไปปฏิบัติหน้าที่คุ้มครองพยานในคดีอาญา โดยเฉพาะคดีที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคง เช่น คดีค้ำมนุษย์ การเข้าไปดำเนินการดังกล่าวถือได้ว่าเป็นบทบาทสำคัญประการหนึ่งของกระทรวงกลาโหมในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน	กระทรวงกลาโหม
		กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพได้เสนอแก้ไขร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา (ฉบับที่...) พ.ศ. ซึ่งปัจจุบันผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการธิการการร่วมกันเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา (ฉบับที่...) พ.ศ. สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๖๕ โดยคณะกรรมการธิการฯ จะส่งรายงานไปยังสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาเพื่อพิจารณาต่อไป	กระทรวงยุติธรรม

ประเด็นสิทธิ	ประเด็น/ข้อเสนอแนะของ กสม.	ความเห็นต่อข้อเสนอแนะ	หน่วยงานของรัฐ
		<p>ทั้งนี้ ได้แก้ไขบทนิยามคำว่า “พยาน” เพื่อให้มีความหมายกว้างขวางขึ้นครอบคลุมถึงผู้แจ้งเบาะแสหรือผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำความผิดอาญาและจำเลยในคดีอาญาที่มีได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษและหลบหนี รวมทั้งได้มีการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับบทบาทนักปกป้องสิทธิมนุษยชนแก่ทุกภาคส่วนอย่างต่อเนื่องทั้งการจัดประชุม อบรมสัมมนา และการผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ รวมทั้งได้ร่วมกับโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations D PRO Development Programme: UNDP) ศึกษาแนวทางการพัฒนากฎหมายและมาตรการเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมของสาธารณชน</p>	
	<p>๒. รัฐบาลโดยกระทรวงยุติธรรม ควรเร่งดำเนินการกำหนดนิยามคำว่า “นักปกป้องสิทธิมนุษยชน” เพื่อให้เกิดความชัดเจนอันจะนำไปสู่การปกป้องและคุ้มครองตลอดจนการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายไม่ว่าจะเป็นการดำเนินการโดยกระทรวงยุติธรรมหรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ทั้งยังควรเร่งสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับนิยาม บทบาทและความสำคัญของนักปกป้องสิทธิมนุษยชนให้กับหน่วยงานที่จะบังคับใช้กฎหมาย ได้แก่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด และกระทรวงยุติธรรม เพื่อให้</p>	<p>ยังไม่ได้รับความเห็น/ข้อเสนอแนะจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง</p>	

ประเด็นสิทธิ	ประเด็น/ข้อเสนอแนะของ กสม.	ความเห็นต่อข้อเสนอแนะ	หน่วยงานของรัฐ
	การบังคับใช้กฎหมายสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของการปกป้องและคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชนและเกิดผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม		
	<p>๓. สำนักงานศาลยุติธรรม ควรพิจารณาวางแผนงานในการปรับใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๑/๑ และมาตรา ๑๖๕/๒ ให้เกิดความชัดเจนและเป็นแนวปฏิบัติอย่างเดียวกันในทุกศาล เพื่อให้การป้องกันการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อต่อต้านการมีส่วนร่วมของสาธารณชนเกิดผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายประธานศาลฎีกา เรื่อง การส่งเสริมบทบาทศาลยุติธรรมในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนภายใต้หลักนิติธรรม</p>	<p>สำนักงานศาลยุติธรรมได้มีการกำหนดข้อพิจารณาและวางแผนงานในการปรับใช้ประมวลกฎหมายพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๑/๑ และมาตรา ๑๖๕/๒ ให้เกิดความชัดเจนและเป็นแนวปฏิบัติอย่างเดียวกันในทุกศาล และสอดคล้องกับนโยบายประธานศาลฎีกา เรื่อง การส่งเสริมบทบาทศาลยุติธรรมในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนภายใต้หลักนิติธรรมแล้ว โดยมีรายละเอียดดังนี้</p> <p>๑) กรณีประมวลกฎหมายพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๑/๑ สำนักงานศาลยุติธรรมมีหนังสือเวียน เรื่อง ชักข้อความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้สิทธิฟ้องคดีอาญาโดยไม่สุจริต และ เรื่อง ข้อพิจารณาเกี่ยวกับพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๓๔) พ.ศ. ๒๕๖๒ (หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว และการใช้สิทธิฟ้องร้องดำเนินคดี หรือการดำเนินกระบวนการพิจารณาในคดีอาญา) กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการ</p>	สำนักงานศาลยุติธรรม

ประเด็นสิทธิ	ประเด็น/ข้อเสนอแนะของ กสม.	ความเห็นต่อข้อเสนอแนะ	หน่วยงานของรัฐ
		<p>นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๑/๑ มาบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้ศาลสามารถถ่วงดุลองคคิดว่าคดีประเภทใดบ้าง ที่ศาลสามารถยุติคดีได้โดยไม่จำเป็นต้องนำคดีดังกล่าวเข้าสู่กระบวนการไต่สวนมูลฟ้อง ส่งผลให้แนวคิดในเรื่องของความคุ้มกันผู้พิพากษาที่ปฏิบัติหน้าที่โดยสุจริตและการคุ้มครองผู้ถูกฟ้องร้องคดีอาญาโดยไม่สุจริตเกิดผลสำเร็จในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม โดยกำหนดหลักเกณฑ์ไว้ว่า คำฟ้องที่ฟ้องร้องจำเลยอันเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบนั้น ต้องเป็นคำฟ้องที่ชอบด้วยกฎหมาย มาตรา ๑๕๘(๕) เสียก่อน เพราะหากเป็นคำฟ้องที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายแล้ว ย่อมมีกระบวนการให้ศาลมีคำสั่งตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๑/๑ ต่อไป ซึ่งจำกัดเฉพาะคำฟ้องของผู้เสียหายที่เป็นเอกชนเท่านั้น ไม่รวมถึงคำฟ้องของพนักงานอัยการ ซึ่งถือเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ หากข้อเท็จจริงปรากฏชัดแจ้งจากตัวคำฟ้องเองว่า เป็นการกลั่นแกล้งจำเลยอันเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่แล้ว จึงเป็นการที่โจทก์ใช้สิทธิฟ้องคดีโดยไม่</p>	

ประเด็นสิทธิ	ประเด็น/ข้อเสนอแนะของ กสม.	ความเห็นต่อข้อเสนอแนะ	หน่วยงานของรัฐ
		<p>สุจริต ศาลย่อมมีคำพิพากษายกฟ้องได้โดยไม่จำเป็นต้องทำการไต่สวนมูลฟ้องแต่อย่างใด หากไม่ปรากฏข้อเท็จจริงดังกล่าวโดยชัดแจ้ง ศาลย่อมมีอำนาจในการที่จะเรียกพบพยานหลักฐานมาสืบเพิ่มเติมว่า มีข้อเท็จจริงในลักษณะดังกล่าวหรือไม่แล้ว จึงจะมีคำวินิจฉัยต่อไปตามรูปคดี อนึ่ง การที่ศาลมีคำสั่งยกฟ้องตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๑/๑ ย่อมเป็นการตัดสิทธิโจทก์ซึ่งเป็นผู้เสียหายให้ไม่อาจมาฟ้องจำเลยในเรื่องเดียวกันนั้นอีก แต่ไม่เป็นการตัดสิทธิโจทก์ซึ่งเป็นผู้เสียหายในการอุทธรณ์คำพิพากษาดังกล่าวต่อไปและไม่เป็นการตัดสิทธิพนักงานอัยการในการที่จะดำเนินการฟ้องร้องคดีในเรื่องเดียวกันนั้นอีก รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วยลำดับที่ ๑ - ๒</p> <p>๒) กรณีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๕/๒ สำนักงานศาลยุติธรรมมีหนังสือ ที่ ศย ๐๑๖/ว ลงวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๖๒ เรื่อง คำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับการไต่สวนมูลฟ้อง พ.ศ. ๒๕๖๒ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างการ</p>	

ประเด็นสิทธิ	ประเด็น/ข้อเสนอแนะของ กสม.	ความเห็นต่อข้อเสนอแนะ	หน่วยงานของรัฐ
		<p>คุ้มครองสิทธิของจำเลยในชั้นไต่สวนมูลฟ้องที่จำเลยสามารถแถลงให้ศาลทราบถึงข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายอันสำคัญที่ศาลควรสั่งว่าคดีไม่มีมูลรวมทั้งกำหนดให้คำสั่งศาลที่ว่าคดีมีมูลให้แสดงข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายพร้อมเหตุผลประกอบ โดยกำหนดหลักเกณฑ์ไว้ว่า ในกรณีที่ศาลเรียกพยานบุคคล เอกสาร หรือวัตถุ มาเป็นพยาน เพื่อประกอบการวินิจฉัยสั่งคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๕/๒ ให้ศาลนั้นออกหมายเรียกพยานบุคคลโดยจัดแจ้งข้อเท็จจริงซึ่งพยานอาจถูกซักถามลงไว้ในหมายเรียกพร้อมจัดส่งเอกสารที่เกี่ยวข้องไปด้วย โดยเจ้าหน้าที่ศาลเป็นผู้นำส่งคำสั่งของศาลที่ว่าคดีมีมูลอย่างน้อยต้องประกอบด้วยเหตุผลในการวินิจฉัยทั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายโดยย่อ และศาลพึงไต่สวนมูลฟ้องให้เสร็จภายในระยะเวลาอันรวดเร็วโดยให้คำนึงถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นแก่คู่ความหากคดีมีความล่าช้า รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วยลำดับที่ ๓ ที่มีสาระสำคัญคือ ๑. การไต่สวนมูลฟ้องคดีอาญาที่สำคัญตามระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยการรายงานคดี</p>	

ประเด็นสิทธิ	ประเด็น/ข้อเสนอแนะของ กสม.	ความเห็นต่อข้อเสนอแนะ	หน่วยงานของรัฐ
		<p>สำคัญในศาลชั้นต้นและศาลชั้นอุทธรณ์ต่อประธานศาลฎีกาและการรายงานคดีและการตรวจสอบสำนวนคดีในสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษา พ.ศ. ๒๕๖๒ ผู้รับผิดชอบราชการศาลพึงจัดให้มีองค์คณะผู้พิพากษานั่งพิจารณาในชั้นไต่สวนมูลฟ้องอย่างน้อยสองคนเพื่อร่วมปรึกษาและทำคำสั่งด้วยกัน ๒. กำหนดให้ตั้งทนายความให้แก่จำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๕/๑ ไม่ว่าจำเลยจะมาศาลในวันนัดไต่สวนมูลฟ้องนัดใดก็ตามแต่ไม่มีผลให้การไต่สวนและการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่ได้กระทำไปแล้วต้องเสียไป ๓. กำหนดแนวปฏิบัติและหน้าที่ของศาลในกรณีศาลเรียกพยานบุคคล เอกสาร หรือวัตถุมาเป็นพยานศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๕/๒ ๔. กำหนดให้คำสั่งของศาลที่ว่าคดีมีมูลให้แสดงข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายพร้อมเหตุผลประกอบโดยย่อ ๕. ศาลพึงไต่สวนมูลฟ้องให้เสร็จภายในระยะเวลาอันรวดเร็ว โดยคำนึงถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นแก่คู่ความ หากคดีมีความล่าช้า ๖. ผู้รับผิดชอบราชการศาลพึงร่วมเป็นองค์คณะในการไต่สวนมูล</p>	

ประเด็นสิทธิ	ประเด็น/ข้อเสนอแนะของ กสม.	ความเห็นต่อข้อเสนอแนะ	หน่วยงานของรัฐ
		<p>ฟ้องหรือร่วมปรึกษาหารือในกรณีคดีอาญาที่อยู่ในความสนใจของประชาชนหรือมีผู้เกี่ยวข้องในคดีจำนวนมาก ซึ่งสำนักศาลยุติธรรมได้แจ้งการประกาศใช้คำแนะนำของประธานศาลฎีกาเรื่องดังกล่าวไปยังหน่วยงานในสังกัดสำนักงานยุติธรรมเพื่อทราบแล้ว ทั้งนี้ สำนักงานศาลยุติธรรมได้จัดให้มีสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อชักชวนความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวโดยสามารถติดตามได้จากเว็บไซต์สำนักกฎหมายและวิชาการศาลยุติธรรม https://jla.coj.go.th</p>	
<p>สถานการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้</p>	<p>๑. รัฐบาล โดยหน่วยงานด้านความมั่นคงควรเพิ่มมาตรการคุ้มครองความปลอดภัยในการเดินทางสัญจรและใช้ชีวิตประจำวันให้แก่ประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ศอ.บต. ควรให้ความช่วยเหลือเยียวยาความเสียหายแก่ผู้ได้รับผลกระทบทุกกลุ่มอย่างเหมาะสม ทั้งในด้านทรัพย์สินและการเยียวยาทางด้านจิตใจ</p>	<p>ยังไม่ได้รับความเห็น/ข้อเสนอแนะจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง</p>	
	<p>๒. รัฐบาล โดยหน่วยงานด้านความมั่นคงควรทบทวนการประกาศใช้กฎหมายความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างต่อเนื่อง รวมถึงยกเลิกกฎหมายดังกล่าวในพื้นที่ที่หมดความจำเป็น และเปลี่ยนไปใช้กฎหมายปกติคือประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา สำหรับพื้นที่ที่ยังมีความจำเป็นต้องประกาศใช้กฎหมายความมั่นคง ควรประกาศใช้กฎหมายความมั่นคงเพียงฉบับเดียวเพื่อไม่ให้เกิดการบังคับใช้กฎหมายซ้ำซ้อนและเพื่อให้กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนน้อยที่สุด</p>	<p>สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติได้ทบทวนความจำเป็นในการใช้กฎหมายความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มาอย่างต่อเนื่อง และปรับลดการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ (ปัจจุบันปรับลดพื้นที่มาหมดแล้ว ๘</p>	<p>สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ</p>

ประเด็นสิทธิ	ประเด็น/ข้อเสนอแนะของ กสม.	ความเห็นต่อข้อเสนอแนะ	หน่วยงานของรัฐ
		<p>อำเภอ ซึ่งรวมอำเภอที่ปรับลดมาแล้วเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๓) ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ ปรับลดพื้นที่การประกาศใช้พระราชกำหนดฯ พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐ นอกจากนี้ สำนักงานฯ ได้ขับเคลื่อนงานภายใต้ (ร่าง) นโยบายการบริหารและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๖๔-๒๕๖๖ ซึ่งเป็นไปตามกรอบทิศทางหลักตามพระราชบัญญัติการบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๕๓ โดยให้ความสำคัญกับการลดเงื่อนไขความหวาดระแวงพื้นที่คืนความเชื่อมั่นของประชาชน ผ่านการเพิ่มประสิทธิภาพการอำนวยความสะดวกด้านการยุติธรรมและการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ อย่างครอบคลุมทั่วถึงอย่างต่อเนื่อง</p>	
	<p>๓. รัฐบาล โดยกระทรวงกลาโหมควรจัดการอบรมแก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงที่บังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ที่เคารพสิทธิมนุษยชนอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนมีการติดตามประเมินผลการอบรมว่าเจ้าหน้าที่ได้นำหลักสิทธิมนุษยชนไปใช้ในการปฏิบัติจริงทั้งในการตรวจค้น จับกุม ควบคุมตัวบุคคล และควรมีการตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณีการใช้กำลังเกินกว่าเหตุของเจ้าหน้าที่โดยทันที หากปรากฏการร้องเรียนและเมื่อพบว่ามีการกระทำผิดควรมีการดำเนินการลงโทษอย่างจริงจัง รวมทั้งพึงให้ความสำคัญต่อการเคารพต่อขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่นและการสร้างความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่เกี่ยวกับความจำเป็นในการดำเนินมาตรการต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาสถานการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้</p>	<p>กระทรวงกลาโหมมีการอบรมให้ความรู้แก่กำลังพลและเข้าร่วมกิจกรรมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของคณะกรรมการฯ</p>	<p>กระทรวงกลาโหม</p>

ประเด็นสิทธิ	ประเด็น/ข้อเสนอแนะของ กสม.	ความเห็นต่อข้อเสนอแนะ	หน่วยงานของรัฐ
	๔. รัฐบาล โดยกระทรวงกลาโหมควรร่วมกับกระทรวงสาธารณสุขให้มีการตรวจประเมินสภาพจิตใจของผู้ที่ถูกควบคุมตัวเข้าสู่กระบวนการซักถามทั้งก่อนและหลัง โดยเปิดโอกาสให้สามารถร้องขอทั้งการตรวจร่างกายและประเมินสภาพจิตใจจากแพทย์ที่ไม่ได้สังกัดหน่วยงานความมั่นคง ควบคู่ไปกับการตรวจโดยแพทย์ในสังกัดหน่วยงานความมั่นคง เพื่อเป็นกลไกในการถ่วงดุลและสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน รวมทั้งติดตามและให้ความช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบทางด้านจิตใจจากเหตุการณ์ความไม่สงบอย่างต่อเนื่อง	หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการตามแนวทางดังกล่าวด้วยแล้ว กระทรวงกลาโหม จึงเห็นชอบในภาพรวมของรายงานดังกล่าว	กระทรวงกลาโหม
		ไม่ขัดข้องตามข้อเสนอแนะของรายงานฯ	กระทรวงสาธารณสุข
	๕. รัฐบาล โดยหน่วยงานด้านความมั่นคงควรกำชับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการตรวจเก็บ DNA ปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมายและค่านึงถึงหลักสิทธิมนุษยชน ทั้งนี้ ควรหลีกเลี่ยงการตรวจเก็บ DNA ในเด็ก แต่หากมีความจำเป็นควรมีมาตรการในการดำเนินการอย่างเหมาะสม และค่านึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของเด็กตามที่ได้รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และอนุสัญญา CRC เป็นสาระสำคัญ	ยังไม่ได้รับความเห็น/ข้อเสนอแนะจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	
โทษประหารชีวิต	๑. รัฐบาล โดยกระทรวงยุติธรรมควรเร่งดำเนินการตามมติ ครม. เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๕๙ ระยะที่ ๑ คือ ปรับอัตราโทษความผิดบางประเภทจากที่มีโทษประหารชีวิตสถานเดียว เป็นโทษอัตราขั้นสูงสุดประหารชีวิต เพื่อให้ผู้พิพากษาสามารถใช้ดุลพินิจที่จะลงโทษประหารชีวิตได้โดยไม่จำเป็นต้องวางโทษประหารชีวิตสถานเดียวเท่านั้น และดำเนินการให้ความรู้ความเข้าใจแก่สังคมไทยเกี่ยวกับโทษประหารชีวิตเชิงรุกอย่างต่อเนื่อง เพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติที่ต่อต้านการยกเลิกโทษประหารชีวิตไปสู่ทัศนคติที่เป็นกลาง รวมถึงมีการสำรวจทัศนคติและความรู้สึกของประชาชนเป็นระยะเพื่อประเมินความเปลี่ยนแปลง ต่อการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับโทษประหารชีวิต	ยังไม่ได้รับความเห็น/ข้อเสนอแนะจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	

ประเด็นสิทธิ	ประเด็น/ข้อเสนอแนะของ กสม.	ความเห็นต่อข้อเสนอแนะ	หน่วยงานของรัฐ
	๒. รัฐบาลควรมอบหมายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาทบทวนบทลงโทษสำหรับการกระทำความผิดอาญาในกฎหมายฉบับต่าง ๆ เพื่อยกเลิกโทษประหารชีวิตสำหรับความผิดที่ไม่เข้าข่ายเป็น “คดีอุกฉกรรจ์ที่สุด” เพื่อนำไปสู่การปรับแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับพันธกรณีของไทยตามข้อ ๖ (๒) ของกติกา ICCPR	ยังไม่ได้รับความเห็น/ข้อเสนอแนะจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	
เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น และเสรีภาพของสื่อมวลชน	๑. รัฐบาลควรกำหนดนโยบายให้หน่วยงานของรัฐพึงใช้ความระมัดระวังในการดำเนินคดีบุคคลที่วิพากษ์วิจารณ์การบริหารราชการแผ่นดิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด ๑๙ เนื่องจากประเด็นด้านสุขภาพเป็นประเด็นสาธารณะที่ประชาชนย่อมสามารถแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์ รวมถึงสะท้อนความกังวลต่อสถานการณ์ด้านสุขภาพของตนโดยเจตนาบริสุทธิ์ได้	ยังไม่ได้รับความเห็น/ข้อเสนอแนะจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	
	๒. รัฐบาลควรกำชับให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องระมัดระวังไม่ให้กลไกการจัดการข่าวปลอม (Fake News) ถูกใช้ไปด้วยวัตถุประสงค์หรือแรงจูงใจทางการเมือง และเพื่อจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น และควรนำเสนอข้อมูลข่าวสารเพื่อให้ประชาชนมีอิสระในการเลือกเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้วยวิจารณญาณของตนเอง	กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ได้มีการดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ศูนย์ประสานงานและแก้ไขปัญหาข่าวปลอม (Anti-Fake News Center: AFNC) เพื่อให้มีกลไกในการจัดการข่าวปลอม (Fake News) ที่มีวัตถุประสงค์หรือแรงจูงใจทางการเมือง และไม่เป็นการจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นอย่างสุจริต และเสรีภาพสื่อของสื่อมวลชนในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาระบบการเชื่อมโยงบริการดิจิทัลสำหรับคนพิการ และการสร้างผู้สูงวัยและผู้ด้อยโอกาส เป็นกำลังคนดิจิทัลสู่ภัยไซเบอร์ ซึ่งสอดคล้อง	กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

ประเด็นสิทธิ	ประเด็น/ข้อเสนอแนะของ กสม.	ความเห็นต่อข้อเสนอแนะ	หน่วยงานของรัฐ
		กับหลักสิทธิมนุษยชนของกลุ่มบุคคลประเภทต่าง ๆ	
	๓. สำนักงานตำรวจแห่งชาติควรจัดทำแนวทางในการทำหน้าที่สื่อมวลชนในพื้นที่การชุมนุมสาธารณะ โดยการจัดทำแนวทางดังกล่าวควรผ่านการปรึกษาหารือและความเห็นชอบจากองค์กรสื่อมวลชนและสื่อมวลชนอิสระ รวมทั้งการมีมาตรการดูแลความปลอดภัยของสื่อมวลชนในสถานการณ์ชุมนุมที่กระทบต่อการใช้เสรีภาพของสื่อมวลชนเท่าที่จำเป็น	ยังไม่ได้รับความเห็น/ข้อเสนอแนะจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	
	๔. สำนักงาน กสทช. ควรให้ความสำคัญต่อการจัดทำ “ร่างแนวทางในการนำเสนอเนื้อหารายการเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน” และ “ร่างแนวทางในการนำเสนอเนื้อหารายการเกี่ยวกับกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ” ตลอดจนร่างแนวทางในการนำเสนอเนื้อหารายการเกี่ยวกับความรุนแรง เพื่อเป็นแนวปฏิบัติทั่วไปสำหรับสื่อมวลชนในการนำเสนอเนื้อหารายการที่เหมาะสมต่อไป	๑) การดำเนินการเรื่องร้องเรียนด้านเนื้อหา รายการในกิจการกระจายเสียงและกิจการ โทรทัศน์ กรณีการออกอากาศรายการ “Voice GO” ที่มีเนื้อหาสาระกระทบต่อ ความมั่นคงของรัฐและความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การ ออกอากาศละคร เรื่อง “เมียจำเป็น” ที่มีการ ใช้ความรุนแรงต่อสตรี การล้วงละเมิดทาง เพศและข่มขืน และการนำเสนอข่าวอดีต ทหารใช้อาวุธปืนยิงพนักงานร้านสะดวกซื้อ นั้น เป็นการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่และ เป็นไปตามกฎหมาย โดยอาศัยอำนาจตาม พระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่ และกำกับการประกอบกิจการ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการ โทรคมนาคม พ.ศ. ๒๕๕๑ ประกาศอื่นใด ตามพระราชบัญญัติดังกล่าว รวมทั้งกฎหมาย	สำนักงาน กสทช.

ประเด็นสิทธิ	ประเด็น/ข้อเสนอแนะของ กสม.	ความเห็นต่อข้อเสนอแนะ	หน่วยงานของรัฐ
		<p>อื่นที่เกี่ยวข้อง โดยมีการดำเนินการตามขั้นตอนและกระบวนการตามกฎหมายที่มีหลักเกณฑ์ที่ประกันความเป็นธรรมและมีมาตรฐานในการปฏิบัติราชการทางปกครอง ไม่ต่ำกว่าหลักเกณฑ์ที่กำหนดในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ทั้งนี้ เพื่อกำกับดูแลการประกอบกิจการให้เป็นไปตามกฎหมายคุ้มครองสิทธิเสรีภาพในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชน คำนึงถึงการปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากเนื้อหารายการที่ไม่เหมาะสมต่อพัฒนาการ และลดทอนเนื้อหารายการที่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น รวมทั้งส่งเสริมเสรีภาพสื่อและผู้ประกอบการในการสร้างสรรค์เนื้อหารายการที่มีคุณภาพเพื่อประโยชน์ต่อสังคม</p> <p>๒) สำนักงาน กสทช. ให้ความสำคัญกับร่างแนวทางดังกล่าว โดยร่วมงานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมกิจการเด็กและเยาวชน (กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์) กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ (กระทรวงยุติธรรม) กรมสุขภาพจิต (กระทรวงสาธารณสุข) UNDP Thailand และมูลนิธิเครือข่ายเพื่อนกะเทยเพื่อสิทธิ</p>	

ประเด็นสิทธิ	ประเด็น/ข้อเสนอแนะของ กสม.	ความเห็นต่อข้อเสนอแนะ	หน่วยงานของรัฐ
		<p>มนุษยชน ในการจัดทำร่างแนวทางดังกล่าว เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติที่ดีให้ผู้รับใบอนุญาต ประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการ โทรทัศน์ถือปฏิบัติ ทั้งนี้ ปัจจุบันอยู่ระหว่าง กระบวนการรับฟังความคิดเห็นสาธารณะ เพื่อประกาศใช้ต่อไป</p> <p>๓) นอกจากร่างแนวทางในการนำเสนอ เนื้อหารายการตามข้อ ๒ แล้ว ยังได้มีการ จัดทำแนวปฏิบัติมาตรฐานการสื่อข่าวใน สถานการณ์ความขัดแย้งเพื่อเสริมสร้าง ความรู้ความเข้าใจในกระบวนการคิด วิเคราะห์และทักษะในการเสนอข่าวที่ไวรู้ ต่อสถานการณ์ความขัดแย้ง และแนว ปฏิบัติการนำเสนอของสื่อมวลชนเกี่ยวกับ ความหลากหลายทางเพศ เพื่อเสริมสร้าง ความรู้ความเข้าใจในการนำเสนอเนื้อหา รายการเกี่ยวกับประเด็นความหลากหลาย ทางเพศอย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสม ภายใต้บริบทของวัฒนธรรมไทยและกรอบ มาตรฐานจริยธรรมของสื่อมวลชน เพื่อเป็น การส่งเสริมเสรีภาพสื่อในการทำหน้าที่ อย่างมีจรรยาบรรณและเป็นไปตามมาตรฐาน วิชาชีพ อันจะส่งผลในการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของประชาชนในฐานะผู้บริโภคสื่อ</p>	

ประเด็นสิทธิ	ประเด็น/ข้อเสนอแนะของ กสม.	ความเห็นต่อข้อเสนอแนะ	หน่วยงานของรัฐ
		และในฐานะผู้ที่ถูกเผยแพร่ข้อมูลทางสื่อกระจายเสียงและโทรทัศน์อีกด้วย	
สรุป บทการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง มีหน่วยงานตอบกลับ ๘ หน่วยงาน ยังไม่ได้รับการตอบกลับ ๑๐ หน่วยงาน			
การประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม			
สิทธิแรงงาน	๑. รัฐบาลโดยกระทรวงแรงงานควรสำรวจความต้องการของสถานประกอบการและจัดฝึกทักษะแรงงานเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ รวมถึงประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนที่ว่างงานทราบและเข้าถึงช่องทางการหางานอย่างทั่วถึงและครอบคลุมในทุกพื้นที่	ไม่ขัดข้องต่อรายงานในภาพรวม	กระทรวงแรงงาน
	๒. รัฐบาลโดยกระทรวงแรงงานควรมีแผนงานรองรับการดูแลคุ้มครองด้านสิทธิแรงงานและการคุ้มครองทางสังคม เพื่อให้แรงงานนอกระบบมีหลักประกันทางสังคม โดยเร่งรัดการจัดทำร่าง พ.ร.บ. ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ พ.ศ. เพื่อให้มีผลใช้บังคับในการคุ้มครองแรงงาน นอกจากนี้ควรประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจถึงสิทธิประโยชน์ในระยะยาวเพื่อให้แรงงานนอกระบบสมัครเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา ๔๐ รวมทั้งดูแลแรงงานที่เป็นผู้ประกันตนตามมาตรา ๔๐ ในระบบอยู่แล้วให้คงสถานะจ่ายเงินสบทบอย่างต่อเนื่อง	กระทรวงแรงงานได้ยกร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและคุ้มครองแรงงานนอกระบบ พ.ศ. และคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบในหลักการแล้วเมื่อวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๖๔ โดยขณะนี้อยู่ระหว่างการพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา	กระทรวงแรงงาน
	๓. รัฐบาลโดยกระทรวงแรงงานควรเร่งพิจารณาศึกษาและกำหนดแนวทางให้ผู้ประกอบการและคนที่ทำงานแพลตฟอร์มได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย และได้รับค่าตอบแทนและสวัสดิการต่าง ๆ ที่จำเป็น เช่น ประกันอุบัติเหตุ เป็นต้น	กระทรวงแรงงานได้มีการส่งเสริมให้สถานประกอบการจัดทำแนวปฏิบัติการใช้แรงงานที่ดี (Good Labour Practices: GLP) ไปใช้ในการบริหารจัดการด้านแรงงาน ซึ่งปัจจุบันมีสถานประกอบการนำแนวปฏิบัติการใช้แรงงานฯ ดังกล่าวไปใช้ในการบริหารกิจการ/ธุรกิจ จำนวน ๒๓,๘๘๔ แห่ง อันจะนำไปสู่การคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายจาก	กระทรวงแรงงาน

ประเด็นสิทธิ	ประเด็น/ข้อเสนอแนะของ กสม.	ความเห็นต่อข้อเสนอแนะ	หน่วยงานของรัฐ
		การละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านแรงงานให้เกิดผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป	
	๔. รัฐบาลโดยกระทรวงแรงงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงสาธารณสุข องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น ควรสำรวจและแก้ไขปัญหาให้แรงงานข้ามชาติที่อาจเข้าไม่ถึงการคุ้มครองตามกฎหมายแรงงาน การเข้าสู่ระบบประกันสังคมหรือการประกันสุขภาพตามที่กำหนดในแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๔	ไม่ขัดข้องต่อรายงานโดยภาพรวม เนื่องจาก รายงานฯ ดังกล่าวเป็นการดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามหน้าที่และอำนาจที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ โดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับเหตุการณ์และสถานการณ์สิทธิมนุษยชนด้านต่าง ๆ ในปี ๒๕๖๔ รวมทั้งสะท้อนประเด็นปัญหาด้านแรงงานและข้อเสนอแนะให้มีการปรับปรุงการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและแรงงานข้ามชาติอย่างเป็นระบบ ซึ่งกระทรวงแรงงานได้นำข้อเสนอมาปรับปรุงการดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชนในส่วนที่เกี่ยวข้องให้มีประสิทธิภาพ	กระทรวงแรงงาน
	๕. รัฐบาลโดยกระทรวงแรงงานควรตรวจสอบและแก้ไขปัญหาแรงงานประมงอย่างจริงจัง โดยร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อให้กฎหมายได้รับการปฏิบัติอย่างจริงจัง ในส่วนของแรงงานเด็กและแรงงานบังคับในอุตสาหกรรมประมงไทย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสร้างความตระหนักรู้และสร้างกลไกการร้องเรียนปัญหาให้สามารถเข้าถึงได้ง่าย ด้วยภาษาที่เข้าใจและเหมาะสมกับแต่ละกลุ่ม ต้องเปิดให้องค์กรเอกชนและองค์กรภาค	ยังไม่ได้รับความเห็น/ข้อเสนอแนะจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	

ประเด็นสิทธิ	ประเด็น/ข้อเสนอแนะของ กสม.	ความเห็นต่อข้อเสนอแนะ	หน่วยงานของรัฐ
	<p>ประชาสังคมมีส่วนร่วมในการตรวจสอบปัญหาการใช้แรงงานเด็กและแรงงานบังคับ และนำเสนอปัญหาแนวทางการแก้ไขปัญหาต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง</p>		
	<p>๖. รัฐบาลควรเตรียมความพร้อมการกลับเข้ามาทำงานของแรงงานต่างชาติในประเทศไทย ภายหลังเปิดประเทศให้มีการดำเนินการอย่างรวดเร็วและถูกต้องตามกฎหมาย เช่น การสำรวจความต้องการแรงงานข้ามชาติของผู้ประกอบการและจัดทำฐานข้อมูลกลางสำหรับการบริหารจัดการแรงงานข้ามชาติทั้งระบบ การทบทวนขั้นตอนการนำเข้าแรงงานข้ามชาติ ๓ สัญชาติตาม MOU โดยพิจารณาปรับลดขั้นตอนให้มีความสะดวก รวดเร็วยิ่งขึ้น และพิจารณาปรับลดค่าใช้จ่าย การเจรจาหรือกับประเทศต้นทางเพื่อปรับลดขั้นตอนการดำเนินการในประเทศต้นทางให้มีความสะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น รวมทั้งมีค่าใช้จ่ายที่เหมาะสม แก้ไขเพิ่มเติมบันทึกข้อตกลงด้านการจ้างงานระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม เพื่อเพิ่มโอกาสให้แรงงานข้ามชาติสัญชาติเวียดนามสามารถทำงานได้ในประเภทกิจการเช่นเดียวกับแรงงานข้ามชาติสัญชาติกัมพูชา ลาว และเมียนมา การนำปัญหาการลักลอบนำเข้าแรงงานผิดกฎหมายไปหาหรือและเจรจาทหาข้อตกลงร่วมกับประเทศในภูมิภาคอาเซียน เพื่อแก้ไขป้องกันการลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมายและคุ้มครองสิทธิของแรงงานย้ายถิ่นอย่างสม่ำเสมอ เป็นต้น</p>	<p>ยังไม่ได้รับความเห็น/ข้อเสนอแนะจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง</p>	
<p>สิทธิในสุขภาพ</p>	<p>๑. รัฐบาลโดยกระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงแรงงานควรมีนโยบายและส่งเสริมให้แรงงานข้ามชาติและเด็กติดแรงงานข้ามชาติซื้อประกันสุขภาพได้อย่างทั่วถึง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มที่เข้าเมืองผิดกฎหมายแต่ได้รับการผ่อนผันให้อยู่ในประเทศไทยได้ชั่วคราวตามนโยบายรัฐบาล ควรมีการสร้าง ความเข้าใจที่ตรงกันให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ และสร้างความเชื่อมั่นให้กับแรงงานดังกล่าวว่าข้อมูลการซื้อประกันสุขภาพจะไม่ถูกนำไปสู่การจับกุม</p>	<p>ไม่ขัดข้องรายงานตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๔ เนื่องจากรายงานฯ ดังกล่าวเป็นการดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามหน้าที่และอำนาจที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ โดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับเหตุการณ์และ</p>	<p>กระทรวงแรงงาน</p>

ประเด็นสิทธิ	ประเด็น/ข้อเสนอแนะของ กสม.	ความเห็นต่อข้อเสนอแนะ	หน่วยงานของรัฐ
		<p>สถานการณ์สิทธิมนุษยชนด้านต่าง ๆ ในปี ๒๕๖๔ รวมทั้งสะท้อนประเด็นปัญหาด้านแรงงานและข้อเสนอแนะให้มีการปรับปรุงการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและแรงงานข้ามชาติอย่างเป็นระบบ ซึ่งกระทรวงแรงงานได้นำข้อเสนอมาปรับปรุงการดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชนในส่วนที่เกี่ยวข้องให้มีประสิทธิภาพ</p>	
		<p>ยังไม่ได้รับความเห็น/ข้อเสนอแนะจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง</p>	
	<p>๒. รัฐบาลควรมอบหมายให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงมหาดไทยร่วมกันสำรวจจำนวนคนไร้บ้าน โดยพิจารณาจัดทำทะเบียนสำหรับกลุ่มคนไร้บ้านที่ยังไม่สามารถพิสูจน์ตัวบุคคลได้และออกเลขประจำตัว ๑๓ หลักสำหรับผู้มีพหุสถานะและไปใช้สิทธิตามมติ ครม. ที่อนุมัติเกี่ยวกับค่ารักษาพยาบาลให้กับผู้ที่มีพหุสถานะก่อนหน้า และจัดทำบัตรประจำตัวให้กับคนกลุ่มนี้ เพื่อให้สามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุขได้</p>	<p>ไม่ขัดข้องตามข้อเสนอแนะของรายงานฯ</p>	<p>กระทรวง สาธารณสุข</p>
	<p>๓. รัฐบาลโดยกระทรวงยุติธรรมควรพิจารณาเพิ่มจำนวนบุคลากรทางการแพทย์ของกรมราชทัณฑ์เพื่อให้สอดคล้องกับการทำหน้าที่ในการดูแลรักษาสุขภาพของผู้ต้องขังอย่างเพียงพอ</p>	<p>ยังไม่ได้รับความเห็น/ข้อเสนอแนะจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง</p>	
	<p>๔. รัฐบาลโดยกระทรวงสาธารณสุขควรแก้ไขปัญหาการขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์ที่ดูแลด้านสุขภาพจิต เพิ่มช่องทางการเข้าถึงการให้คำปรึกษา/การรักษาที่ ต้องเพียงพอต่อความต้องการที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น รวมถึงสร้างความรู้ความเข้าใจ</p>	<p>ยังไม่ได้รับความเห็น/ข้อเสนอแนะจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง</p>	

ประเด็นสิทธิ	ประเด็น/ข้อเสนอแนะของ กสม.	ความเห็นต่อข้อเสนอแนะ	หน่วยงานของรัฐ
	ให้กับสังคมเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพจิตเพื่อลดการตีตราหรือทัศนคติต่อผู้ที่มีปัญหาด้านสุขภาพจิต		
สิทธิด้านการศึกษา	๑. รัฐบาลควรมอบหมายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการเชิงรุกอย่างต่อเนื่องในการติดตามตรวจสอบเด็กที่อาจหลุดหรือหลุดจากระบบการศึกษาไปแล้ว โดยอาศัยกลไกการทำงานของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาเป็นแนวทางหลัก เพื่อสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงภาคประชาสังคมในพื้นที่ที่มีบทบาทสำคัญในการให้ความช่วยเหลือประชาชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด ๑๙ ให้ความช่วยเหลือด้านอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น การสนับสนุนด้านการเงิน อาหาร อุปกรณ์ป้องกันโรค รวมถึงสื่ออุปกรณ์ประกอบการเรียนที่บ้านในระหว่างที่ยังไม่สามารถจัดการเรียนการสอนที่สถานศึกษาได้ เป็นต้น	เห็นชอบด้วยกับหลักการของรายงานตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ตามที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเสนอ	กระทรวงศึกษาธิการ
	๒. รัฐบาลควรมอบหมายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งจัดทำและประกาศใช้แผนพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. ๒๕๖๔ - ๒๕๗๐ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปขับเคลื่อนภารกิจด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันและเป็นประโยชน์ต่อเด็กปฐมวัยมากที่สุด	ยังไม่ได้รับความเห็น/ข้อเสนอแนะจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	
	๓. รัฐบาลโดยกระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงศึกษาธิการ ควรติดตามความก้าวหน้าในการจัดสรรวัคซีนให้แก่บุคลากรทางการศึกษาและเด็กนักเรียนให้ทั่วถึง เพื่อประกันว่าการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาจะกลับมาดำเนินการได้อย่างเป็นปกติโดยเร็ว มีมาตรการที่เหมาะสมในการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาควบคู่กับการควบคุมและป้องกันโรค ตลอดจนสนับสนุนอุปกรณ์ป้องกันโรคที่เพียงพอแก่นักเรียนและนักศึกษา	เห็นชอบด้วยกับหลักการของรายงานตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ตามที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเสนอ	กระทรวงศึกษาธิการ
		ยังไม่ได้รับความเห็น/ข้อเสนอแนะจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	

ประเด็นสิทธิ	ประเด็น/ข้อเสนอแนะของ กสม.	ความเห็นต่อข้อเสนอแนะ	หน่วยงานของรัฐ
สิทธิชุมชนในการจัดการที่ดิน ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	<p>๑. รัฐบาลควรมอบหมายให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ศึกษา ปัญหาอุปสรรคการใช้สิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อ รับรองให้ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมอย่างแท้จริง รวมถึงในขั้นตอนการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย หรือในการ ออกกฎหมายลำดับรอง เช่น กฎหมายลำดับรองตาม พ.ร.บ. อุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ และ พ.ร.บ. สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ ที่ควรคำนึงถึงสิทธิของชุมชน ในการจัดการหรือมีส่วนร่วมกับรัฐในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ อย่างยั่งยืนให้มากที่สุด และไม่ควรถูกกำหนดเงื่อนไขของบุคคลและชุมชนให้เป็น อุปสรรคในการใช้สิทธิมากขึ้นไปกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ นอกจากนี้ ในระดับ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติการควรเพิ่มการอบรมให้ความรู้ เพื่อสร้างความตระหนัก และการ ปฏิบัติหน้าที่อย่างสอดคล้องกับการรับรองสิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม ซึ่งรวมถึงในการใช้การตีความและบังคับใช้กฎหมายด้วย</p>	<p>๑) ในการออกกฎหมายลำดับรอง ตาม พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ ในมาตรา ๖๔ วรรคสอง แลพระราชบัญญัติ สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ ใน มาตรา ๑๒๑ วรรคสอง มีวัตถุประสงค์เพื่อ ช่วยเหลือบุคคลที่ไม่มีที่ดินทำกินและได้อยู่ อาศัยทำกินในอุทยานแห่งชาติ เขตรักษา พันธุ์สัตว์ป่า หรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่า โดยมี แผนที่แนบท้ายแสดงแนวเขตโครงการ อนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ภายในอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า หรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่า และมีระยะเวลาการ บังคับใช้คราวละไม่เกินยี่สิบปี และอย่างน้อย ต้องมีสาระสำคัญเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การ พิจารณาและคุณสมบัติของบุคคลที่อยู่อาศัย หรือทำกินในชุมชนภายใต้โครงการที่จะ ดำเนินการ หน้าที่ของบุคคลที่อยู่อาศัยหรือ ทำกินในชุมชนในการอนุรักษ์ พันธุ์ ดูแล รักษาทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศ และ ความหลากหลายทางชีวภาพ ภายในเขต พื้นที่ดำเนินโครงการ หลักเกณฑ์ วิธีการ และ เงื่อนไขการอยู่อาศัยหรือทำกิน และการ สิ้นสุดการอยู่อาศัยหรือทำกิน และมาตรการ ในการกำกับดูแล การติดตาม และการ</p>	<p>กระทรวง ทรัพยากร ธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม</p>

ประเด็นสิทธิ	ประเด็น/ข้อเสนอแนะของ กสม.	ความเห็นต่อข้อเสนอแนะ	หน่วยงานของรัฐ
		<p>ประเมินผลการดำเนินโครงการ โดยการออกกฎหมายลำดับรองดังกล่าวต้องดำเนินการด้วยความละเอียดรอบคอบ</p> <p>๒) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพืชพันธุ์ ได้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องต่อการกำหนดเงื่อนไขของบุคคลและชุมชนในพื้นที่โครงการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติภายในอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า หรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่า ผ่านทางเว็บไซต์ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพืชพันธุ์ รวมทั้งมีการจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นต่อกฎหมายลำดับรอง ประกอบพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ อีกทั้งได้แจ้งให้สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๑-๑๖ และสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์สาขาทุกสาขา นำร่างกฎหมายลำดับรองประกอบพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๖๔ และมาตรา ๖๕ และร่างกฎหมายลำดับรองประกอบพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๑๒๑ ปิดประกาศประชาสัมพันธ์ ณ ที่ทำการสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ อุทยานแห่งชาติ เขต</p>	

ประเด็นสิทธิ	ประเด็น/ข้อเสนอแนะของ กสม.	ความเห็นต่อข้อเสนอแนะ	หน่วยงานของรัฐ
		<p>อนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่า และเขตห้ามล่าสัตว์ป่า และนำเสนอร่างกฎหมายลำดับรองดังกล่าวถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเขตพื้นที่รับผิดชอบแล้วแต่กรณี เพื่อขอความร่วมมือปิดประกาศประชาสัมพันธ์และเชิญชวนให้ผู้มีส่วนได้เสีย ชุมชนที่เกี่ยวข้อง และประชาชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เพื่อประโยชน์ในการจัดทำร่างกฎหมายลำดับรองประกอบพระราชบัญญัติดังกล่าวให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายต่อไป</p> <p>๓) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้จัดทำแนวทางการแก้ไขปัญหาของราษฎรในเขตป่าอนุรักษ์ เพื่อใช้บริหารจัดการพื้นที่ชุมชนที่อยู่อาศัยในเขตป่าอนุรักษ์ ตามหลักการคนอยู่กับป่า และหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ โดยการมีส่วนร่วมของราษฎรผู้อาศัยในพื้นที่ และคณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ เห็นชอบในหลักการตามมติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) เมื่อวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๖๑ สำหรับการดำเนินงานที่ผ่านมา ได้มีการ</p>	

ประเด็นสิทธิ	ประเด็น/ข้อเสนอแนะของ กสม.	ความเห็นต่อข้อเสนอแนะ	หน่วยงานของรัฐ
		ดำเนินงานตามขั้นตอนเพื่อเตรียมความพร้อมออกเป็นพระราชกฤษฎีกาตามกฎหมายต่อไป	
	<p>๒. รัฐบาลควรเร่งรัดให้มีการอนุญาตการเข้าทำประโยชน์และอยู่อาศัย รวมถึงจัดสรรประชาชนเข้าไปยังพื้นที่เป้าหมายโดยเร็วให้ครบตามพื้นที่เป้าหมายดำเนินการที่กำหนดไว้ ตามโครงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนของ คทช. และควรพิจารณาปรับปรุงหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการถือครองที่ดินให้มีความมั่นคงในการถือครองที่ดิน และเพื่อให้เกิดการกระจายการถือครองที่ดินและลดความเหลื่อมล้ำในการถือครองที่ดินอย่างแท้จริง รัฐบาลควรพิจารณานำมาตรการการจำกัดการถือครองที่ดินปรับปรุงมาตรการด้านภาษีเกี่ยวกับที่ดินให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมถึงการพัฒนามาตรการอื่น ๆ เพื่อลดแรงจูงใจในการถือครองที่ดินจำนวนมาก เพื่อการเก็งกำไรโดยไม่ได้ใช้ประโยชน์อย่างแท้จริง</p>	<p>๑) ในช่วงเริ่มต้นของการขับเคลื่อนนโยบายการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชน ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๘ รัฐบาลโดย คทช. ได้มุ่งเน้นการเร่งจัดหาที่ดินของรัฐเพื่อนำมาใช้กำหนดเป็นพื้นที่เป้าหมายการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชน ทำให้ที่ผ่านมา มีผลการกำหนดพื้นที่เป้าหมายอยู่ในสัดส่วนที่สูงกว่าการอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในที่ดิน รวมถึงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพอยู่มาก อย่างไรก็ตามสำหรับการขับเคลื่อนนโยบายการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนในระยะต่อไป คทช. จะมุ่งให้ความสำคัญกับการเร่งรัดและผลักดันการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการจัดที่ดิน คณะอนุกรรมการส่งเสริมพัฒนาอาชีพและการตลาด และคณะอนุกรรมการนโยบายที่ดินจังหวัด (คทช. จังหวัด) เพื่อให้การอนุญาตเข้าทำประโยชน์ในที่ดินและการจัดคนเข้าใช้ประโยชน์ในที่ดินเป็นไปด้วยความรวดเร็วมากยิ่งขึ้นต่อไป</p> <p>๒) คทช. ได้กำหนดกรอบแนวทางการพัฒนาที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ไว้ในประเด็นนโยบายด้านที่ ๓: การกระจายการถือครองที่ดินอย่าง</p>	<p>สำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ</p>

ประเด็นสิทธิ	ประเด็น/ข้อเสนอแนะของ กสม.	ความเห็นต่อข้อเสนอแนะ	หน่วยงานของรัฐ
		<p>เป็นธรรม เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน แนวทางการพัฒนาย่อยที่ ๒.๑ การจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนในลักษณะแปลงรวมโดยไม่ให้กรรมสิทธิ์ของ (ร่าง) นโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ในประเด็นที่ ๒.๑.๓ การกำหนดหลักเกณฑ์การจัดที่ดินทำกินให้สอดคล้องกับกฎหมายและระเบียบของที่ดินแต่ละประเภท และปรับปรุงให้เหมาะสมต่อสถานการณ์ รวมถึงตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ที่ได้รับการจัดที่ดิน และติดตามตรวจสอบการใช้ประโยชน์ที่ดินให้ตรงตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ เพื่อเรียกคืนที่ดินกรณีที่คุณสมบัติไม่ตรงตามกลุ่มเป้าหมาย หรือนำที่ดินไปใช้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ และ</p> <p>ประเด็นที่ ๒.๑.๔ การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพให้กับผู้ที่ได้รับการจัดที่ดินทำกิน โดยการจัดให้มีโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น สนับสนุนการเข้าถึงแหล่งทุน และส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มอย่างเข้มแข็งในรูปแบบสหกรณ์หรือรูปแบบอื่นที่เหมาะสม เพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งจะถูกขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติในช่วง ๕ ปีแรก โดยใน</p>	

ประเด็นสิทธิ	ประเด็น/ข้อเสนอแนะของ กสม.	ความเห็นต่อข้อเสนอแนะ	หน่วยงานของรัฐ
		<p>ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ อยู่ระหว่างยกร่างแผนปฏิบัติการด้านการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ดังกล่าว</p> <p>๓) คทช. ได้กำหนดกรอบทิศทางนโยบายเพื่อให้เกิดการกระจายการถือครองที่ดินและลดความเหลื่อมล้ำในการถือครองที่ดิน</p> <p>ประเด็นนโยบายด้านที่ ๓: การกระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรม เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน แนวทางการพัฒนาหลักที่ ๑ การยกระดับเครื่องมือและกลไกกำกับควบคุมการกระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรมของ (ร่าง) นโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๘๐) แผนงานยกระดับเครื่องมือและกลไกการกระจายการถือครองที่ดินที่มีวัตถุประสงค์ให้สัดส่วนการถือครองที่ดินของประเทศมีการกระจายตัวมากขึ้นในระยะ ๑๕ ปี ด้วยการขับเคลื่อนผ่านเครื่องมือเชิงนโยบายต่าง ๆ ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น มาตรการทางกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย มาตรการภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง และมาตรการเชิงเศรษฐศาสตร์ และมาตรการทางเลือกอื่น ๆ</p>	

ประเด็นสิทธิ	ประเด็น/ข้อเสนอแนะของ กสม.	ความเห็นต่อข้อเสนอแนะ	หน่วยงานของรัฐ
		<p>เพื่อกระตุ้นให้เกิดการกระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรม นอกจากนี้ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ สคทช. อยู่ระหว่างการศึกษาวิจัยเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการแก้ไขปัญหาที่ดินที่ถูกทิ้งร้างหรือไม่ได้ใช้ประโยชน์ของประเทศ ภายใต้โครงการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) เพื่อศึกษาข้อมูล สภาพปัญหา และสถานการณ์เกี่ยวกับที่ดินที่ถูกทิ้งร้างหรือไม่ได้ใช้ประโยชน์ของประเทศ เพื่อนำไปสู่การออกแบบกลไกมาตรการ หรือแนวทางจูงใจให้เกิดการนำที่ดินมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติ และความมั่นคงของประเทศ ตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งสามารถมีส่วนร่วมสนับสนุนหรือส่งเสริมให้ผู้ถือครองที่ดินนำที่ดินมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด หรือส่งผลให้เกิดการกระจายการถือครองที่ดินโดยอ้อมได้ในอีกทางหนึ่งด้วย</p>	
	<p>๓. รัฐบาลควรกำชับให้หน่วยงานของรัฐที่เป็นเจ้าของโครงการพัฒนาต่าง ๆ ต้องสร้างหลักประกันว่า ในการดำเนินโครงการต่าง ๆ ของรัฐบาลหรือโครงการที่รัฐบาลเป็นผู้อนุญาตซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อบุคคลและชุมชนในพื้นที่ ต้องให้บุคคลและชุมชนผู้ได้รับ</p>	<p>กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้พิจารณาแล้ว เห็นควรให้ความเห็นชอบรายงานผลการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของ</p>	<p>กระทรวงเกษตรและสหกรณ์</p>

ประเด็นสิทธิ	ประเด็น/ข้อเสนอแนะของ กสม.	ความเห็นต่อข้อเสนอแนะ	หน่วยงานของรัฐ
	<p>ผลกระทบเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ตั้งแต่ก่อนเริ่มดำเนินการ ทั้งในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่สำคัญ รวมทั้งผลกระทบและประโยชน์ที่อาจจะเกิดขึ้นใน ภาษาที่เข้าใจได้ และต้องนำความคิดเห็นของผู้ได้รับผลกระทบมาพิจารณาเป็นลำดับ แรก และหากมีความเสียหายเกิดขึ้นต้องมีมาตรการการเยียวยาให้กับผู้ที่ได้รับ ผลกระทบอย่างเป็นธรรมภายในระยะเวลาอันสมควร</p>	<p>ประเทศไทย ปี ๒๕๖๔ ทั้งนี้ ข้อเสนอแนะ ดังกล่าว มีความสอดคล้องกับการดำเนินงาน ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ภายใต้ แผนปฏิบัติการราชการของกระทรวงเกษตรและ สหกรณ์ ระยะ ๓ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๓-๒๕๖๕) ในกลยุทธ์ที่ ๑ สร้างความเข้มแข็งให้กับ เกษตรกรและสถาบันเกษตรกร และกลยุทธ์ที่ ๔ บริหารจัดการทรัพยากรการเกษตรและ สิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน รวมถึง แผนปฏิบัติการ พ.ศ. ๒๕๖๖ ของ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในประเด็นที่ ๑ เสริมสร้างความมั่นคงทางการเกษตร และ ประเด็นที่ ๓ สร้างความเสมอภาคและ กระจายความเท่าเทียมทางสังคมเกษตร</p>	
<p>ธุรกิจกับสิทธิ มนุษยชน</p>	<p>๑. รัฐบาลควรผลักดันให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ ระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ระยะที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๕) ทั้ง ๔ ด้านให้เกิดผลเป็นรูปธรรมอย่างจริงจัง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในประเด็นที่มีความเร่งด่วน ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด ๑๙ โดยสร้างความเข้าใจกับหน่วยงานที่มี หน้าที่รับผิดชอบ ให้นำแผนปฏิบัติการฯ เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของภารกิจของหน่วยงาน เชื่อมโยงฐานข้อมูลระหว่างหน่วยงานทบทวนและแก้ไขประเด็นที่เป็นปัญหาอุปสรรคใน การดำเนินงาน รวมถึงควรเปิดเผยการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการฯ ของหน่วยงาน ต่าง ๆ ให้ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงได้</p>	<p>กระทรวงยุติธรรมโดยกรมคุ้มครองสิทธิและ เสรีภาพมีกลไกการขับเคลื่อนผ่าน คณะอนุกรรมการการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการ ระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ซึ่งมี ผู้แทนจากภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ และผู้ทรงคุณวุฒิร่วมเป็น อนุกรรมการฯ รวมทั้งกรมคุ้มครองสิทธิและ เสรีภาพ ยังได้จัดฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับ หลักการชี้แนะของสหประชาชาติว่าด้วยธุรกิจ กับสิทธิมนุษยชน และแผนปฏิบัติการฯ รวมถึง</p>	<p>กระทรวงยุติธรรม</p>

ประเด็นสิทธิ	ประเด็น/ข้อเสนอแนะของ กสม.	ความเห็นต่อข้อเสนอแนะ	หน่วยงานของรัฐ
		<p>การดำเนินงานเพื่อส่งเสริมการค้าการลงทุนที่มี ความรับผิดชอบต่อสังคมกับภาคส่วนต่างๆ อย่าง ต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังได้ลงนามบันทึกข้อตกลง ความร่วมมือ (MOU) ร่วมกับสมาพันธ์เอสเอ็มอี ไทย และสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยเพื่อ บูรณาการความร่วมมือในการเผยแพร่ข้อมูลสื่อ ประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ และสร้าง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการชี้แนะของ สหประชาชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน และแบบแผนปฏิบัติการฯ</p>	
	<p>๒. รัฐบาลควรขยายการกำกับดูแลองค์กรภาคธุรกิจให้เคารพสิทธิมนุษยชนที่มากไป กว่าธุรกิจที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ โดยรวมถึงธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม อาทิ การสนับสนุนให้องค์กรธุรกิจนอกเหนือจากบริษัทที่จดทะเบียนในตลาด หลักทรัพย์นำการเปิดเผยข้อมูลด้านความยั่งยืนและสิทธิมนุษยชนมาปรับใช้ใน ลักษณะเดียวกันกับแบบ ๕๖-๑ ของสำนักงาน ก.ล.ต. ตามความเหมาะสม การจัดทำ มีกลไกกำกับดูแลการประกอบธุรกิจของผู้ลงทุนสัญชาติไทยในต่างประเทศ และการ กำหนดให้การตรวจสอบสิทธิมนุษยชนอย่างรอบด้านเป็นส่วนหนึ่งของการกำกับดูแล องค์กรธุรกิจและเป็นเงื่อนไขหนึ่งในการที่รัฐจะให้ความสนับสนุนองค์กรธุรกิจนั้น เช่น การให้ความสนับสนุนกิจการของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน หรือคณะกรรมการส่งเสริม วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ทั้งนี้ รวมไปถึงองค์กรธุรกิจที่รัฐจะเข้าเป็นคู่สัญญา หรือในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐด้วย</p>	<p>ไม่ขัดข้องต่อรายงานในภาพรวม เนื่องจาก รายงานฯ ดังกล่าว ได้ให้ความสำคัญกับ สถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย และให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์แก่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการวางแผนและ ตัดสินใจเชิงนโยบายเพื่อส่งเสริม คุ่มครอง และแก้ไขปัญหาด้านสิทธิมนุษยชนให้แก่ ประชาชน โดยกระทรวงพาณิชย์มีการ ดำเนินการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนในมิติที่ เกี่ยวข้องกับการค้าและธุรกิจ อาทิ การ คุ้มครองสิทธิผู้บริโภค โดยการดูแลราคา สินค้าและบริการให้มีความเหมาะสมเป็น ธรรม การกำกับดูแลข้อร้องเรียนเพื่อสร้าง ความเป็นธรรมทางการค้า และการเสริมสร้าง</p>	<p>กระทรวงพาณิชย์</p>

ประเด็นสิทธิ	ประเด็น/ข้อเสนอแนะของ กสม.	ความเห็นต่อข้อเสนอแนะ	หน่วยงานของรัฐ
		ความรู้เรื่องธรรมาภิบาลในการประกอบธุรกิจแก่ผู้ประกอบการ	
		สกพอ. ได้พิจารณามีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (อีอีซี) คือ การประเมินสถานการณ์โครงการท่าเรืออุตสาหกรรมมาบตาพุดระยะที่ ๓ กรณีการขุดลอกและถมทะเล ซึ่งได้ระบุผลการดำเนินงานของการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ในการกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาและมาตรการช่วยเหลือเยียวยาทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ไว้อย่างชัดเจนแล้ว	สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก
สรุป การประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม มีหน่วยงานตอบกลับ ๙ หน่วยงาน ยังไม่ได้รับการตอบกลับ ๕ หน่วยงาน			
การประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของกลุ่มบุคคล			
สิทธิเด็ก	๑. รัฐบาลโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรเร่งรัดในการจัดทำ ประกาศ และนำแผนพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. ๒๕๖๔ - ๒๕๗๐ เพื่อให้หน่วยงานนำไปใช้ปฏิบัติให้บรรลุผลตามยุทธศาสตร์ทั้ง ๗ ยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้ รวมทั้งควรขยายมาตรการเชิงรุกเพื่อส่งเสริมสุขภาวะที่ดีของเด็กปฐมวัยให้เกิดผลเป็นรูปธรรมโดยเฉพาะเด็กในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ควรได้วัคซีนภูมิคุ้มกันและการได้รับสารอาหารที่ครบถ้วน ตลอดจนควรพิจารณาการจัดสรรงบประมาณให้แก่โครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดแบบถ้วนหน้า เพื่อให้เด็กในช่วง ๐-๖ ปีทั่วประเทศได้รับการพัฒนาการอย่างเต็มที่	ยังไม่ได้รับความเห็น/ข้อเสนอแนะจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	
	๒. รัฐบาลควรยกระดับการแก้ไขปัญหาการกระทำรุนแรงหรือล่วงละเมิดทางเพศต่อเด็กให้เป็นวาระเร่งด่วน โดยอาจพิจารณาพัฒนายุทธศาสตร์ระดับชาติเพื่อป้องกันและรับมือแก้ไขความรุนแรงและการล่วงละเมิดทางเพศต่อเด็กในทุกรูปแบบโดยคำนึงถึง	ยังไม่ได้รับความเห็น/ข้อเสนอแนะจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	

ประเด็นสิทธิ	ประเด็น/ข้อเสนอแนะของ กสม.	ความเห็นต่อข้อเสนอแนะ	หน่วยงานของรัฐ
	<p>มิติหญิงและชายด้วย ตลอดจนเสริมสร้างกลไกที่เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาและช่วยเหลือเยียวยาจากการที่เด็กถูกระทำรุนแรงหรือล่วงละเมิดทางเพศ ทั้งจากภายในและภายนอกครอบครัวให้ทัน่วงที และการบูรณาการข้อมูลจากหน่วยงานทั้งของรัฐและภาคประชาสังคม โดยอาจพิจารณามอบหมายหน่วยงานหลักให้ทำหน้าที่ในการรวบรวมข้อมูลให้เป็นข้อมูลที่สามารถนำมาใช้งานทั้งในด้านการวางแผนงานและการนำไปใช้ปฏิบัติงานให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน</p>		
	<p>๓. รัฐบาลโดยกระทรวงศึกษาธิการควรพิจารณาแนวทางและมาตรการเพื่อแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดทางเพศต่อเด็กโดยบุคลากรทางการศึกษาอย่างเร่งด่วน อีกทั้งควรบูรณาการการทำงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การช่วยเหลือเยียวยาเด็กดังกล่าวและดำเนินมาตรการให้สถานศึกษาเป็นสถานที่ปลอดภัยสำหรับเด็กและดำเนินการให้เด็กที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศสามารถกลับเข้าสู่ระบบการศึกษาได้อย่างเหมาะสม</p>	<p>เห็นชอบด้วยกับหลักการของรายงานตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ตามที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเสนอ</p>	<p>กระทรวงศึกษาธิการ</p>
	<p>๔. รัฐสภาควรเร่งรัดการปรับแก้ไขกฎหมายที่ยังอยู่ในระหว่างการพิจารณา เช่น ร่าง พ.ร.บ. กิจาหมาย (ฉบับที่ ..) พ.ศ. และร่าง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่..) พ.ศ. ที่เพิ่มเกณฑ์อายุของเด็กให้ได้รับยกเว้นโทษจากการกระทำ ความผิดอาญาและปรับเพิ่มเกณฑ์อายุของเด็กที่ใช้มาตรการอื่นแทนการรับโทษทางอาญา เป็นต้น เพื่อให้มีผลใช้บังคับอันเป็นการปกป้องและคุ้มครองสิทธิเด็ก</p>	<p>ยังไม่ได้รับความเห็น/ข้อเสนอแนะจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง</p>	
	<p>๕. รัฐบาลควรติดตามผลเป็นระยะตามที่ได้มอบหมายให้หน่วยงานไปศึกษาความเป็นไปได้เพื่อนำไปสู่การดำเนินการถอนข้อสงวนว่าด้วยอนุสัญญา CRC ข้อ ๒๒ ต่อไป</p>	<p>ยังไม่ได้รับความเห็น/ข้อเสนอแนะจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง</p>	
<p>สิทธิผู้สูงอายุ</p>	<p>๑. รัฐบาลควรติดตามความคืบหน้าของหน่วยงานในการคืนเงินเบี้ยยังชีพให้ผู้สูงอายุที่ถูกเรียกเงินคืนเนื่องจากได้รับเงินสวัสดิการอื่นเพื่อให้ผู้สูงอายุกลุ่มดังกล่าวได้รับเงินเบี้ยยังชีพคืนโดยเร็ว และควรมอบหมายกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และกระทรวงการคลังปรับปรุงหลักเกณฑ์การจ่ายเบี้ยยังชีพให้ผู้สูงอายุให้มีความชัดเจน เพื่อมิให้เกิดกรณีการเรียกคืนเงินดังกล่าวจากผู้สูงอายุอีก</p>	<p>ไม่ขัดข้องต่อรายงานในภาพรวม</p>	<p>กระทรวงการคลัง</p>

ประเด็นสิทธิ	ประเด็น/ข้อเสนอแนะของ กสม.	ความเห็นต่อข้อเสนอแนะ	หน่วยงานของรัฐ
	๒. รัฐบาลควรมอบหมายให้กระทรวงการคลังกำหนดมาตรการที่เป็นรูปธรรมเพื่อส่งเสริมการออมของประชาชนก่อนที่จะเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการดำรงชีวิตในระยะยาว	ไม่ขัดข้องต่อรายงานในภาพรวม	กระทรวงการคลัง
	๓. รัฐบาลควรมอบหมายให้กระทรวงแรงงานส่งเสริมให้ผู้สูงอายุที่ยังต้องการทำงานได้ทำงานที่เหมาะสมกับวัยรวมถึงการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการทำงานและการประกอบอาชีพอิสระ	ยังไม่ได้รับความเห็น/ข้อเสนอแนะจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	
	๔. รัฐบาลควรมอบหมายให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ร่วมกับกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเข้าถึงเทคโนโลยีและมีความเข้าใจในการใช้อุปกรณ์เทคโนโลยี โดยเฉพาะผู้สูงอายุในพื้นที่ห่างไกล เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงโอกาสในการได้รับบริการสาธารณะจากรัฐได้อย่างเท่าเทียม	กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ได้มีการดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ศูนย์ประสานงานและแก้ไขปัญหาข่าวปลอม (Anti-Fake News Center: AFNC) เพื่อให้มีกลไกในการจัดการข่าวปลอม (Fake News) ที่มีวัตถุประสงค์หรือแรงจูงใจทางการเมืองและไม่เป็นการจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นอย่างสุจริต และเสรีภาพสื่อของสื่อมวลชนในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาระบบการเชื่อมโยงบริการดิจิทัลสำหรับคนพิการ และการสร้างผู้สูงวัยและผู้ด้อยโอกาสเป็นกำลังคนดิจิทัลสู่ภัยไซเบอร์ ซึ่งสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนของกลุ่มบุคคลประเภทต่าง ๆ	กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม
	๕. รัฐบาลโดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กำหนดนโยบายหรือมาตรการในการปกป้องและคุ้มครองมิให้มีการกระทำความรุนแรงและละเมิดสิทธิของผู้สูงอายุอย่างเป็นรูปธรรม ไม่ว่าจะเป็	ยังไม่ได้รับความเห็น/ข้อเสนอแนะจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	

ประเด็นสิทธิ	ประเด็น/ข้อเสนอแนะของ กสม.	ความเห็นต่อข้อเสนอแนะ	หน่วยงานของรัฐ
	การละเมิดทางร่างกาย จิตใจ หรือทรัพย์สิน และควรเร่งให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ถูกระทำ ความรุนแรงและถูกละเมิดสิทธิในระดับพื้นที่อย่างทั่วถึง ตลอดจนการหาสาเหตุของการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวต่อผู้สูงอายุเพื่อหาทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างเหมาะสมต่อไป		
สิทธิคนพิการ	๑. รัฐบาลควรมอบหมายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิต่าง ๆ ของคนพิการที่ได้เริ่มดำเนินการมาแล้วและพัฒนาให้ครอบคลุมคนพิการทุกกลุ่มให้ต่อเนื่อง เช่น การทบทวนเบี้ยความพิการให้มีความเหมาะสมต่อการดำรงชีพ การส่งเสริมการจ้างงานคนพิการโดยเฉพาะในหน่วยงานของรัฐเพื่อเป็นแบบอย่างและเป็นไปตามกฎหมายที่กำหนด การกระจายการให้บริการต่าง ๆ ลงไปในระดับชุมชนผ่านศูนย์บริการคนพิการ การช่วยเหลือและสนับสนุนให้คนพิการอยู่ได้โดยอิสระในชุมชน และการพัฒนาคุณภาพของบริการ ตลอดจนการปรับปรุงระบบขนส่งสาธารณะและจัดให้มีอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกที่คนพิการเข้าถึงได้ นอกจากนี้ควรมีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานโครงการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการต่าง ๆ และกิจกรรมของศูนย์บริการคนพิการเพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาสนับสนุน และให้บริการแก่คนพิการได้ตรงกับความต้องการและเกิดประสิทธิภาพในกระบวนการทำงาน	ยังไม่ได้รับความเห็น/ข้อเสนอแนะจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	
	๒. รัฐบาลโดยกระทรวงศึกษาธิการควรให้ความสำคัญมากขึ้นในการส่งเสริมให้คนพิการได้เข้าถึงสิทธิด้านการศึกษา โดยดำเนินการจัดทำระบบการศึกษาที่เหมาะสมแก่คนพิการตามพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติมให้มีความชัดเจน ส่งเสริมการเรียนรวมเพิ่มมากขึ้น สนับสนุนงบประมาณและบุคลากรที่เพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอนแก่คนพิการ จัดสื่อการเรียนรู้อันเหมาะสมกับช่วงวัยและความพิการ รวมทั้งจัดให้มีระบบสนับสนุนการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับความพิการแต่ละประเภท และติดตามผลการดำเนินการและแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นเพื่อให้คนพิการได้รับสิทธิด้านการศึกษาแท้จริง	เห็นชอบด้วยกับหลักการของรายงานตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ตามที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเสนอ	กระทรวงศึกษาธิการ

ประเด็นสิทธิ	ประเด็น/ข้อเสนอแนะของ กสม.	ความเห็นต่อข้อเสนอแนะ	หน่วยงานของรัฐ
	<p>๓. รัฐบาลควรควรมอบหมายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งสร้างความรู้ความเข้าใจและทัศนคติของคนในสังคมต่อคนพิการที่ถูกต้อง สํารวจความต้องการในด้านต่าง ๆ ของคนพิการ และแก้ไขปัญหอุปสรรคของคนพิการโดยพิจารณาความเหมาะสมของสิทธิที่คนพิการพึงได้รับกับความต้องการที่แท้จริงของคนพิการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการให้สามารถมีส่วนร่วมในสังคมอย่างเหมาะสมและเท่าเทียมกัน รวมถึงสามารถใช้ชีวิตได้อย่างเป็นอิสระ และมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์</p>	<p>ยังไม่ได้รับความเห็น/ข้อเสนอแนะจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง</p>	
	<p>๔. รัฐบาลโดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรเร่งหาแนวทางป้องกันการล่วงละเมิดต่อคนพิการในทุกรูปแบบและการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ กระทรวงยุติธรรม และสำนักงานตำรวจแห่งชาติควรกำหนดแนวทางหรือมาตรการในการคุ้มครอง การช่วยเหลือ และเยียวยาคนพิการ รวมถึงเร่งปรับปรุงกระบวนการดำเนินคดี และการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้คนพิการสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก รวดเร็ว และปราศจากการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการ</p>	<p>ยังไม่ได้รับความเห็น/ข้อเสนอแนะจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง</p>	
	<p>๕. รัฐบาลโดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงคมนาคม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรแก้ไขอุปสรรคด้านการเข้าถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพ การขนส่งสาธารณะ และข้อมูลข่าวสาร โดยการทำงานร่วมกับองค์กรภาครัฐ ภาคประชาสังคม องค์กรเพื่อคนพิการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนภาคเอกชนร่วมกันระบุประเด็นปัญหาที่มีอยู่และออกแบบแนวทางการแก้ไขที่มีความเหมาะสมมากที่สุด รวมถึงกำหนดแผนงานในการแก้ไขทั้งระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว โดยแก้ไขปัญหาทั้งในกรุงเทพมหานคร และต่างจังหวัด นอกจากนี้ ควรเร่งนำกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา พ.ศ. ๒๕๔๘ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๔ ไปปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรม และมีการติดตามประเมินผลส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจเพื่อให้เจ้าของอาคารนำไปใช้ปรับปรุงอาคารให้เหมาะสม</p>	<p>ยังไม่ได้รับความเห็น/ข้อเสนอแนะจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง</p>	

ประเด็นสิทธิ	ประเด็น/ข้อเสนอแนะของ กสม.	ความเห็นต่อข้อเสนอแนะ	หน่วยงานของรัฐ
	เพียงพอ และสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของคนพิการแต่ละประเภทเพื่อเป็นการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้คนพิการสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้โดยอิสระและมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในทุกด้านของการดำเนินชีวิต		
	๖. ในการจัดทำ (ร่าง) แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๖ พ.ศ. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ เพื่อทราบถึงอุปสรรคปัญหาในการเข้าถึงสิทธิ และความต้องการของคนพิการเพื่อนำไปกำหนดมาตรการคุ้มครอง ส่งเสริม และให้ความสำคัญกับการนำไปปฏิบัติ โดยสร้างความร่วมมือกับองค์กรภาครัฐและภาคเอกชน นอกจากนี้ ควรคำนึงถึงการแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่อการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิคนพิการที่เป็นปัญหาเร่งด่วนในปัจจุบัน เช่น ปัญหาการเข้าถึงการศึกษาของเด็กพิการ ปัญหาการจ้างงานคนพิการโดยเฉพาะในหน่วยงานของรัฐ การล่วงละเมิดทางเพศต่อสตรีพิการและเด็กหญิงพิการ และการเข้าถึงระบบขนส่งสาธารณะ เป็นต้น รวมถึงกำหนดมาตรการคุ้มครองคนพิการจากสถานการณ์ภัยพิบัติและโรคระบาดที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต	ยังไม่ได้รับความเห็น/ข้อเสนอแนะจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	
สิทธิสตรีและความเสมอภาคทางเพศ	๑. รัฐบาลโดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรร่วมมือกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง แก้ไขปัญหาเกี่ยวกับความรุนแรงต่อสตรีในครอบครัวโดยพิจารณารากเหง้าของปัญหา อาทิ ปัญหาด้านเศรษฐกิจ และควรมีมาตรการเชิงรุกในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด ๑๙ ที่มีความตึงเครียดของประชาชนในด้านต่าง ๆ เพิ่มสูงขึ้น ตลอดจนจัดให้มีการบูรณาการข้อมูลความรุนแรงที่เกิดขึ้นต่อสตรีของหน่วยงานต่าง ๆ ให้เป็นระบบและสามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์ วางแผน และกำหนดมาตรการ/กลไกในการแก้ไขปัญหาเรื่องดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของคณะกรรมการประจำอนุสัญญา CEDAW และแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติฯ	ยังไม่ได้รับความเห็น/ข้อเสนอแนะจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	

ประเด็นสิทธิ	ประเด็น/ข้อเสนอแนะของ กสม.	ความเห็นต่อข้อเสนอแนะ	หน่วยงานของรัฐ
	๒. รัฐบาลโดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีการอบรมเจ้าหน้าที่ในระดับปฏิบัติให้มีความรู้ ความเข้าใจ ในการบังคับใช้ พ.ร.บ. คุ่มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ และการปฏิบัติกับผู้ถูกระทำรุนแรงด้วยความเข้าใจ	ยังไม่ได้รับความเห็น/ข้อเสนอแนะจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	
	๓. รัฐบาลโดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรเพิ่มการรณรงค์ให้หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนให้ความตระหนักเรื่องการคุกคามทางเพศในสถานที่ทำงาน และกำกับให้หน่วยงานต่าง ๆ นำมาตรการทางบริหารตามที่ ครม. มีมติมาใช้อย่างจริงจัง รวมถึงควรมีระบบการติดตามและตรวจสอบกรณีร้องเรียนอย่างต่อเนื่อง และให้ความคุ้มครองผู้เสียหายให้เกิดความมั่นใจที่จะได้รับความปลอดภัยตลอดทั้งกระบวนการ	ยังไม่ได้รับความเห็น/ข้อเสนอแนะจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	
	๔. รัฐบาลโดยกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ควรร่วมมือกับภาคประชาสังคมและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องดำเนินการในเชิงส่งเสริมสิทธิสตรีและความเสมอภาคทางเพศด้วยการให้ความรู้เรื่องสิทธิสตรีและความเสมอภาคทางเพศในการศึกษาของเด็กในทุกๆระดับ โดยอาจพิจารณาจัดทำหลักสูตรหรือชุดข้อมูลความรู้สำหรับเด็ก รวมทั้งจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อให้ความรู้แก่ผู้ปกครองและคนในครอบครัว	เห็นชอบด้วยกับหลักการของรายงานตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ตามที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเสนอ	กระทรวงศึกษาธิการ
	๕. รัฐบาลโดยกระทรวงสาธารณสุขและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งรัดการออกกฎหมายลำดับรองภายหลังจากที่ พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๒๘) พ.ศ. ๒๕๖๔ มีผลใช้บังคับแล้ว เพื่อให้ผู้หญิงที่ต้องการยุติการตั้งครรภ์มีแนวทางและข้อมูลที่เพียงพอในการตัดสินใจ ตลอดจนควรกำหนดมาตรการหรือแนวปฏิบัติที่ชัดเจนในการส่งต่อ และเร่งเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจต่อประชาชนเกี่ยวกับกฎหมายและกลไกที่เกี่ยวข้อง	ยังไม่ได้รับความเห็น/ข้อเสนอแนะจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	
	๖. รัฐบาลโดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และกระทรวงแรงงาน ควรพิจารณาดำเนินการมาตรการต่าง ๆ เพื่อให้สตรีที่ขาดโอกาสในการเข้าถึง	ยังไม่ได้รับความเห็น/ข้อเสนอแนะจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	

ประเด็นสิทธิ	ประเด็น/ข้อเสนอแนะของ กสม.	ความเห็นต่อข้อเสนอแนะ	หน่วยงานของรัฐ
	<p>รายได้ อาทิ คุณแม่เลี้ยงเดี่ยว วัยรุ่นที่ออกจากการเรียน สตรีที่เป็นพนักงานบริการ ได้เข้าถึงช่องทางหรือกลไกต่าง ๆ อาทิ การฝึกอบรมหลักสูตรการประกอบอาชีพออนไลน์ การประสานความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อช่วยเหลือเรื่อง การฝึกอาชีพ โดยคำนึงถึงความต้องการของตลาด เพื่อให้สตรีที่ขาดโอกาสในการเข้าถึงรายได้ สามารถหารายได้ได้ด้วยตนเองในบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป</p>		
	<p>๗. รัฐบาลโดยกระทรวงยุติธรรมควรเร่งดำเนินการทบทวนหลักการ เหตุผล และความจำเป็นในการมีกฎหมายว่าด้วยคู่มือชีวิตและเร่งเสนอเข้าสู่การพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรโดยเร็ว นอกจากนี้ รัฐสภาควรพิจารณาให้ความสำคัญในการพิจารณาให้มีกฎหมายเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของกลุ่มบุคคลหลากหลายทางเพศให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ในการปกป้องและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญต่อไป</p>	<p>กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ได้ร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ ยกร่างพระราชบัญญัติคู่มือชีวิต พ.ศ. เพื่อรับรองสิทธิในการก่อตั้งครอบครัว ตลอดจนสิทธิหน้าที่ในฐานะคู่มือชีวิตให้กับคู่รักซึ่งเป็นบุคคลเพศเดียวกัน ทั้งนี้ภายหลังจากที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๓ มอบให้กระทรวงยุติธรรมพิจารณาทบทวนหลักการ เหตุผล และความจำเป็นในการมีกฎหมายดังกล่าว กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ จึงได้ร่วมกับ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชศึกษาและจัดประชุมเพื่อหารือกับบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ และกลุ่มศาสนา ซึ่งจากผลการศึกษาพบว่า ประเทศไทยมีความพร้อมต่อการมีกฎหมายรับรองสิทธิในการก่อตั้งครอบครัว จากการศึกษาที่ได้เข้าเป็นภาคีพันธกรณีและมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศหลายฉบับที่ให้ความสำคัญ</p>	<p>กระทรวงยุติธรรม</p>

ประเด็นสิทธิ	ประเด็น/ข้อเสนอแนะของ กสม.	ความเห็นต่อข้อเสนอแนะ	หน่วยงานของรัฐ
		<p>ต่อการคุ้มครองบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ อีกทั้งประเทศไทยยังมีกฎหมายนโยบาย คำพิพากษาของฝ่ายตุลาการ และการดำเนินการในทางปฏิบัติที่เอื้อต่อการออกกฎหมายดังกล่าว สำหรับมุมมองของศาสนาพบว่า ศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลาม ระบุชัดเจนว่าขัดกับหลักคำสอนทางศาสนา แต่เข้าใจว่าไทยต้องปรับตัวให้ทันต่อสังคมโลกในเรื่องของการคุ้มครองบุคคลทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน จึงไม่ขัดต่อการมีกฎหมายรับรองสิทธิในการก่อตั้งครอบครัวในรูปแบบของพระราชบัญญัติคู่ชีวิตฯ แต่หากเป็นกรณีของการสมรสนั้น ยังไม่สามารถยอมรับได้ ทั้งนี้ ได้เสนอให้มีบทบัญญัติคุ้มครองกลุ่มผู้นำศาสนาที่ไม่ประกอบพิธีกรรมให้กับผู้รักเพศเดียวกัน สำหรับมุมมองความเห็นของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศนั้น ต้องการกฎหมายที่รับรองสิทธิในการก่อตั้งครอบครัวที่เท่าเทียมกับคู่สมรส โดยมีความเห็นต่อการดำเนินการออกเป็น ๓ แนวทาง ได้แก่ (๑) ขับเคลื่อนร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. ควบคู่กับการแก้ไขประมวลแพ่งและพาณิชย์ (๒) สนับสนุนการสมรสเท่าเทียม (๓) สนับสนุน</p>	

ประเด็นสิทธิ	ประเด็น/ข้อเสนอแนะของ กสม.	ความเห็นต่อข้อเสนอแนะ	หน่วยงานของรัฐ
		ให้ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. เป็นระบบความสัมพันธ์ทางครอบครัวรูปแบบใหม่ของทุกเพศ และปัจจุบันได้ประมวลเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาเสนอร่างพระราชบัญญัติฯ เข้าสู่การพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรเรียบร้อยแล้ว	
	<p>๘. รัฐบาลโดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรพิจารณาแก้ไขข้อจำกัดต่าง ๆ</p> <p>ในการดำเนินการของคณะกรรมการ วลพ. ให้มีประสิทธิภาพและมีความคล่องตัวยิ่งขึ้น ซึ่งอาจพิจารณาปรับปรุงหรือแก้ไข พ.ร.บ. ความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘ โดยปรับปรุงแก้ไขกฎหมายหรือระเบียบเพื่อให้กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวมีอำนาจดำเนินการพิจารณาตรวจสอบข้อเท็จจริงแทนคณะกรรมการ วลพ.</p>	ยังไม่ได้รับความเห็น/ข้อเสนอแนะจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	
ผู้มีปัญหาสถานะและสิทธิ	<p>๑. รัฐบาลโดยกระทรวงมหาดไทย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งหาแนวทางหรือมาตรการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการพิจารณาให้สถานะหรือสัญชาติแก่ผู้ที่มีคุณสมบัติ อาทิ การแก้ไขเหตุที่ทำให้กระบวนการมีความล่าช้าเกินสมควร การแก้ปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน การสร้างความเข้าใจแก่เจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานในขั้นตอนต่าง ๆ การออกแนวทางแก้ไขผลการสำรวจบุคคลหรือการบันทึกข้อมูลผิดพลาดที่ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการพิจารณาให้สถานะหรือสัญชาติ และการจัดสรรบุคลากรและงบประมาณที่เพียงพอต่อการแก้ไขปัญหา ตลอดจนการดำเนินการต่อกรณีป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตอย่างต่อเนื่อง โดยบูรณาการการทำงานทั้งในระดับนโยบาย และระดับปฏิบัติในพื้นที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน รวมถึงการประสานความร่วมมือกับภาคประชาชนให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น</p>	ยังไม่ได้รับความเห็น/ข้อเสนอแนะจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	

ประเด็นสิทธิ	ประเด็น/ข้อเสนอแนะของ กสม.	ความเห็นต่อข้อเสนอแนะ	หน่วยงานของรัฐ
	<p>๒. รัฐบาลโดยกระทรวงมหาดไทยควรเร่งหามาตรการและแนวทางในการดำเนินงานด้านสัญชาติและสถานะบุคคลให้ครอบคลุมกลุ่มผู้มีปัญหาสถานะและสิทธิในประเทศไทยทั้งหมดที่ขึ้นทะเบียนไว้กับกรมการปกครองให้แล้วเสร็จโดยเร็ว เช่น การเพิ่มจำนวนกลุ่มเป้าหมายในแต่ละปี การลดขั้นตอนการดำเนินงานและพยานหลักฐานของผู้ยื่นคำขอ การจัดลำดับความสำคัญการแก้ไขปัญหาให้กับกลุ่มเด็กนักเรียน กลุ่มผู้สูงอายุ และกลุ่มคนพิการเป็นลำดับต้น ๆ รวมทั้งเร่งจัดทำร่างประกาศกระทรวงมหาดไทยเรื่อง ให้สถานะคนต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายและถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรไทย ตาม พ.ร.บ. คนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๒๒ แก่บุคคลที่อพยพมาในราชอาณาจักรไทยและอาศัยอยู่มานานให้สามารถนำระเบียบดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติได้โดยเร็ว</p>	<p>ได้จัดทำหลักเกณฑ์การกำหนดสถานะและสิทธิของบุคคลที่อพยพเข้ามาและอาศัยอยู่มานาน เพื่อให้บุคคลซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายสามารถอาศัยอยู่ในประเทศไทยได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย และได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานอันพึงได้ตามหลักสิทธิมนุษยชน</p>	<p>สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ</p>
	<p>๓. รัฐบาลโดยกระทรวงมหาดไทย และควรเร่งดำเนินการให้สิทธิด้านสาธารณสุขกับบุคคลที่มีปัญหาสถานะและสิทธิ เด็กและบุคคลที่เรียนอยู่ในสถานศึกษา ตามมติ ครม. เมื่อวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๔ และตรวจสอบข้อมูลเพื่อแยกเด็กนักเรียนกลุ่ม G ที่มีปัญหาสถานะและสิทธิออกจากเด็กที่มีสถานะอยู่เดิมและเคยได้รับสิทธิ (คืนสิทธิ) ด้านสาธารณสุขไปแล้วก่อนหน้านี้ รวมทั้งดำเนินการตรวจสอบคุณสมบัติพร้อมจัดทำทะเบียนประวัติเพื่อดำเนินการให้สิทธิขั้นพื้นฐานด้านสาธารณสุขแก่เด็กนักเรียนกลุ่ม G ที่ผ่านการตรวจสอบข้อมูลแล้วยังไม่เคยได้รับสถานะและสิทธิใด ๆ</p>	<p>ยังไม่ได้รับความเห็น/ข้อเสนอแนะจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง</p>	
	<p>๔. รัฐบาลโดยสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติควรเร่งจัดทำประกาศคณะกรรมการพิจารณาคัดกรองผู้ได้รับการคุ้มครอง เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการพิจารณาคัดกรองคำขอเป็นผู้ได้รับการคุ้มครองตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการคัดกรองคนต่างด้าวที่เข้ามาในราชอาณาจักรและไม่สามารถเดินทางกลับประเทศอันเป็นภูมิลำเนาใต้ พ.ศ. ๒๕๖๒ ให้สามารถนำระเบียบดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติได้โดยเร็วเพื่อจำแนกผู้ลี้ภัยออกจากผู้หลบหนีเข้าเมืองด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจและสนับสนุน</p>	<p>กรณีผลกระทบจากความไม่สงบบริเวณชายแดนไทย-เมียนมา ได้ดำเนินนโยบายเป็นการเฉพาะต่อชาวเมียนมาอย่างระมัดระวัง โดยนโยบายมีความสอดคล้องกับหลักสากล การห้ามผลักดันกลับสู่อันตราย (Non-Refoulement) และได้กำหนดนโยบายใน</p>	<p>สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ</p>

ประเด็นสิทธิ	ประเด็น/ข้อเสนอแนะของ กสม.	ความเห็นต่อข้อเสนอแนะ	หน่วยงานของรัฐ
	หลักการไม่ส่งกลับไปสู่การประหัตประหารยังประเทศต้นทาง และทำให้ผู้เข้าขायเป็นผู้ลี้ภัยได้รับความคุ้มครองตามหลักสิทธิมนุษยชน	การให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมแก่ชาวเมียนมา	
		ได้จัดทำและขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการด้านการบริหารจัดการผู้หลบหนีเข้าเมือง ระยะที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๖๓-๒๕๖๕)	สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ
	๕. กรณีสถานการณ์และผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนจากความไม่สงบบริเวณชายแดนไทย-เมียนมานั้น รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นจากการสู้รบระหว่างกองทัพเมียนมากับกองกำลังกลุ่มชาติพันธุ์ โดยเคารพต่อหลักสากลการห้ามผลักดันกลับสู่อันตราย (Non-Refoulement) อย่างเคร่งครัด และกำหนดนโยบายที่ชัดเจนในการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมแก่ชาวเมียนมาซึ่งมีทั้งแรงงาน ผู้หนีภัยทางการเมือง และผู้หนีภัยจากการสู้รบ ทั้งนี้ควรผลักดันให้เกิดกลไกท้องถิ่นที่ประกอบด้วยภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ตลอดจนประชาชนจิตอาสาในการระดมสิ่งของความช่วยเหลือและดูแลผู้หนีภัยความไม่สงบ รวมทั้งการป้องกันภัยอันตรายให้แก่ชุมชนไทยบริเวณชายแดนไทย-เมียนมา และควรจัดให้มีการช่วยเหลือดูแลให้มีความปลอดภัย เช่น การทำบังเกอร์ป้องกันภัยแก่ชุมชน จัดทำแผนเผชิญเหตุ เตรียมความพร้อมรองรับสถานการณ์ และซักซ้อมความเข้าใจเพื่อรับมือให้แก่ประชาชนในชุมชนที่อาจได้รับผลกระทบจากความไม่สงบ เป็นต้น	ยังไม่ได้รับความเห็น/ข้อเสนอแนะจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	
สิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์	๑. รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรดำเนินการให้ความช่วยเหลือด้านสถานะบุคคลแก่กลุ่มชาติพันธุ์ โดยอาศัยความร่วมมือจากองค์กรต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งอาศัยแนวทางในการตรวจสอบและพิสูจน์สถานะบุคคลภายใต้เงื่อนไขที่สามารถดำเนินการได้สะดวกรวดเร็วและเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มชาติพันธุ์อย่างแท้จริง	ยังไม่ได้รับความเห็น/ข้อเสนอแนะจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	
	๒. รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรเร่งผลักดันให้มีการพิจารณาและประกาศใช้กฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมและอนุรักษ์วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ ที่ให้ความสำคัญ	รายงานตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิ	กระทรวงวัฒนธรรม

ประเด็นสิทธิ	ประเด็น/ข้อเสนอแนะของ กสม.	ความเห็นต่อข้อเสนอแนะ	หน่วยงานของรัฐ
	<p>กับการคุ้มครองทางวัฒนธรรม การส่งเสริมศักยภาพกลุ่มชาติพันธุ์ และการสร้างความหลากหลายทางวัฒนธรรม รวมทั้งสร้างการมีส่วนร่วมผ่านการรับฟังข้อมูลและความคิดเห็นของประชาชนอย่างรอบด้าน โดยเฉพาะจากตัวแทนกลุ่มชาติพันธุ์ที่ได้รับรวบรวมรายชื่อเสนอกฎหมาย ทั้งนี้ ในระหว่างที่กฎหมายดังกล่าวยังไม่มีผลบังคับใช้</p> <p>หน่วยงานของรัฐควรยึดถือหลักการตามมติ ครม. เมื่อวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๕๓ การฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเล และมติ ครม. เมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๓ การฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยง มาใช้เป็นแนวทางในการให้ความช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาของกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งจะครอบคลุมประเด็นด้านการตรวจพิสูจน์สัญชาติ การจัดการและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ การประกอบอาชีพตามวิถีดั้งเดิม และการมีส่วนร่วมของประชาชน</p>	<p>มนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้มีการประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งกระทรวงวัฒนธรรมมีภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และราชการอื่นตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงวัฒนธรรม เช่น การคุ้มครองสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์ ตามร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมวิถีกลุ่มชาติพันธุ์ พ.ศ. ของศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) ซึ่งขณะนี้ได้ดำเนินการยกร่างและรับฟังความเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวเป็นที่เรียบร้อยแล้ว และอยู่ระหว่างเสนอร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา เพื่อเร่งผลักดันให้มีการพิจารณาและประกาศใช้เป็นกฎหมาย</p>	
		<p>ได้ดำเนินการจัดทำ (ร่าง) แผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐ เพื่อให้เกิดการยอมรับและเห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม</p>	<p>สำนักงาน สภาความมั่นคง แห่งชาติ</p>
		<p>คทช. ในการประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๖๔ เมื่อวันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๖๔ ได้มีมติเห็นชอบใน</p>	<p>สำนักงาน คณะกรรมการ</p>

ประเด็นสิทธิ	ประเด็น/ข้อเสนอแนะของ กสม.	ความเห็นต่อข้อเสนอแนะ	หน่วยงานของรัฐ
		<p>หลักการมาตรการ เรื่อง การพิสูจน์สิทธิการครอบครองที่ดินของบุคคลในเขตที่ดินของรัฐ และเรื่อง ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการอ่านภาพถ่ายทางอากาศ และเห็นชอบให้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการพิสูจน์สิทธิในที่ดินของรัฐ (คพร. จังหวัด) และคณะอนุกรรมการอ่านภาพถ่ายทางอากาศขึ้นเป็นกลไกภายใต้ คทช. สอดคล้องกับ (ร่าง) นโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๘๐) ประเด็นนโยบายด้านที่ ๑: การสงวนหวงห้ามที่ดินของรัฐอย่างมีประสิทธิภาพและการรักษาความสมดุลทางธรรมชาติ ที่ให้ความสำคัญกับการเพิ่มประสิทธิภาพการสงวนหวงห้ามและบริหารจัดการที่ดินของรัฐในภาพรวม และมุ่งเน้นการอนุรักษ์ ดูแลรักษา และฟื้นฟูพื้นที่ป่าธรรมชาติและป่าเศรษฐกิจเพื่อการใช้ประโยชน์ของประเทศให้มีความอุดมสมบูรณ์ และรักษาความสมดุลทางธรรมชาติในแผนงานพิสูจน์สิทธิในที่ดินของรัฐเพื่อแก้ไขข้อพิพาทระหว่างหน่วยงานของรัฐกับประชาชน และแผนงานแก้ไขปัญหาแนวเขตที่ดินของรัฐ และให้ความช่วยเหลือผู้ที่ได้รับ</p>	<p>นโยบายที่ดินแห่งชาติ</p>

ประเด็นสิทธิ	ประเด็น/ข้อเสนอแนะของ กสม.	ความเห็นต่อข้อเสนอแนะ	หน่วยงานของรัฐ
		ผลกระทบ ซึ่งกระบวนการพิสูจน์สิทธิโดยใช้ภาพถ่ายทางอากาศจะเป็นมาตรการหรือเครื่องมือเชิงนโยบายอีกรูปแบบหนึ่งของ คทช. ในการแก้ปัญหาข้อโต้แย้งเกี่ยวกับสิทธิ ในที่ดินระหว่างหน่วยงานของรัฐและประชาชน ซึ่งรวมถึงปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในที่ทำกินและที่อยู่อาศัยของกลุ่มชาติพันธุ์ด้วย	
สรุป การประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของกลุ่มบุคคล มีหน่วยงานตอบกลับ ๗ หน่วยงาน ยังไม่ได้รับการตอบกลับ ๒๑ หน่วยงาน			
อื่นๆ		รายงานผลการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทยฯ มีสาระเกี่ยวกับพัฒนาการด้านสิทธิมนุษยชนของไทยอย่างครอบคลุม และสะท้อนความพยายามรักษาไว้ซึ่งคุณภาพของการนำเสนอมุมมองที่มาจากหลากหลายแง่มุม ซึ่งเป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์และติดตามผลเพิ่มเติม	กระทรวงการต่างประเทศ
		กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมพิจารณาแล้ว เห็นควรให้ความเห็นชอบรายงานตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ตามที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเสนอ	กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
		กระทรวงคมนาคมพิจารณาแล้ว รายงานดังกล่าวจะช่วยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้	กระทรวงคมนาคม

ประเด็นสิทธิ	ประเด็น/ข้อเสนอแนะของ กสม.	ความเห็นต่อข้อเสนอแนะ	หน่วยงานของรัฐ
		<p>ความสำคัญการพิจารณาทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนและนำข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติไปกำหนดแนวทางปรับปรุงการดำเนินงานให้ประชาชนทุกกลุ่มเข้าถึงสิทธิตามความเหมาะสม โดยการเข้าถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพการขนส่งสาธารณะที่มีความสอดคล้องกับการดำเนินงานของกระทรวงคมนาคม กระทรวงคมนาคมจึงเห็นสมควรนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณารายงานตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ตามที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเสนอ ทั้งนี้ ให้ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับ และมติรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องต่อไป</p>	
		ไม่ขัดข้องต่อรายงานในภาพรวม	กระทรวงพลังงาน
		<p>กระทรวงมหาดไทยพิจารณาแล้วเห็นว่ารายงานผลการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๖๔ มีความเหมาะสม สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน เนื่องจากเป็นข้อมูลที่ได้จากการดำเนินงานของหน่วยงานรัฐ การปรึกษาหารือและรับฟังข้อมูลจากองค์กรพัฒนา</p>	กระทรวงมหาดไทย

ประเด็นสิทธิ	ประเด็น/ข้อเสนอแนะของ กสม.	ความเห็นต่อข้อเสนอแนะ	หน่วยงานของรัฐ
		<p>เอกชนและหน่วยงานของรัฐ โดยนำข้อมูลดังกล่าวมาประมวลผลและวิเคราะห์เปรียบเทียบกับหลักสิทธิมนุษยชนที่รองรับไว้ในรัฐธรรมนูญ กฎหมายภายในสนธิสัญญาที่ประเทศไทยเป็นภาคีและมีพันธกรณีที่ต้องปฏิบัติตาม ทั้งพันธกรณีในการเคารพการใช้สิทธิของประชาชน การคุ้มครองบุคคลที่ถูกละเมิดสิทธิและการดำเนินการให้สิทธิเป็นจริง รวมทั้งจากข้อสังเกตและข้อเสนอแนะต่อประเทศไทยของคณะกรรมการประจำสนธิสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี</p>	
		<p>กระทรวงยุติธรรมมีความเห็นว่าเนื้อหาสาระของรายงานดังกล่าวถือเป็นข้อมูลที่ทำให้รัฐบาลทราบถึงภาพรวมผลการดำเนินงานของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ผลการตรวจสอบและรายงานข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน ทั้งนี้ รายงานดังกล่าวจะเป็นประโยชน์แก่หน่วยงานต่าง ๆ ที่ได้ทราบถึงสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศไทยในช่วงปี ๒๕๖๔ และสามารถนำไปใช้ในการทบทวนปรับปรุง และพัฒนาโครงการ/แผนงาน/</p>	กระทรวงยุติธรรม

ประเด็นสิทธิ	ประเด็น/ข้อเสนอแนะของ กสม.	ความเห็นต่อข้อเสนอแนะ	หน่วยงานของรัฐ
		กิจกรรม ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภารกิจและความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานต่อไปได้	
		รายงานมีข้อเสนอที่จะยังเป็นประโยชน์ต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารราชการแผ่นดินด้านการศึกษาและเป็นแนวทางในการพัฒนากฎหมายด้านการศึกษาให้สอดคล้องกับหลักการสิทธิมนุษยชน รวมทั้งประชาชนส่วนรวมจะได้รับประโยชน์จากการรับรองและคุ้มครองสิทธิด้านมนุษยชนโดยหน่วยงานของรัฐ จึงเห็นชอบด้วยกับหลักการของรายงานฯ	กระทรวงศึกษาธิการ
		ไม่ขัดต่อรายงานในภาพรวม	กระทรวงอุตสาหกรรม
		หากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่กำหนดไว้ในรายงาน ไม่มีความเห็นแย้ง คณะรัฐมนตรีก็สามารถพิจารณารับทราบรายงานได้ตามที่เห็นสมควร	สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
		สำนักงาน ก.พ. เห็นควรรับทราบรายงาน พร้อมทั้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติไปประกอบการพิจารณาการดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการสนับสนุนและส่งเสริมหลักสิทธิมนุษยชน	สำนักงาน ก.พ.

ประเด็นสิทธิ	ประเด็น/ข้อเสนอแนะของ กสม.	ความเห็นต่อข้อเสนอแนะ	หน่วยงานของรัฐ
		ในประเทศไทยให้เข้มแข็งและเป็นที่ยอมรับในระดับสากลต่อไป	
		สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเห็นควรรับทราบรายงานผลการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย ปี ๒๕๖๔ ซึ่งจะเป็นโยบายขึ้นต่อการดำเนินงานของหน่วยงานและภาคีเครือข่ายด้านสิทธิมนุษยชน ในการยกระดับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของประเทศต่อไป อย่างไรก็ตาม ควรส่งเสริมให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความสำคัญกับการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างเคร่งครัด ตลอดจนการนำข้อเสนอแนะในรายงานฯ ไปใช้ประโยชน์ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชน เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในทางปฏิบัติมากขึ้น	สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
		สำนักงานตำรวจแห่งชาติเห็นชอบด้วยกับรายงานฯ	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
สรุป ความคิดเห็นในด้านอื่น ๆ มีหน่วยงานตอบกลับ ๑๒ หน่วยงาน ยังไม่ได้รับการตอบกลับ ๐ หน่วยงาน			